



GLOBAL EDUCATION  
ACTIVE RESPONSE  
PROTECTION OF HUMAN RIGHTS  
DEMOCRATIC VALUES  
INTERCULTURAL SOCIETIES

**Kurikulum GEAR: Gradnja  
inkluzivnih interkulturalnih okruženja  
kroz globalno građansko  
obrazovanje**

---

## Sadržaj

Uvod u kurikulum .....	3
1. GEAR projekt: što, tko, gdje, kad i zašto? .....	4
2. Zašto radimo to što radimo: teorijska pozadina kurikulumuma .....	5
3. Obrazovni ishodi .....	9
4. Metodologija .....	12
5. Praćenje i evaluacija .....	13
<b>Prilog 1. Primjer aktivnosti .....</b>	<b>15</b>
Aktivnosti (obrazovni izvori) za upoznavanje i aktivnosti za zagrijavanje.....	15
<i>Tko je ovdje?</i> .....	15
<i>Riječ i simbol</i> .....	16
<i>Čekaj... Kako se zoveš?</i> .....	16
<i>Koje su naše sličnosti i razlike?</i> .....	17
<i>Ljudski Bingo!</i> .....	18
<i>Mreža pitanja</i> .....	18
<i>Slažemo li se ili ne?</i> .....	19
<i>Prsti i mozgovi</i> .....	19
<i>Učini radnju – slon, toster i perilica rublja!</i> .....	19
<i>Konj ispred planine</i> .....	20
<i>Crtanje s uputama</i> .....	21
<i>Tko je na slici?</i> .....	21
<i>Nemoguća misija: igranje uloga i timski rad</i> .....	25
<i>Aktivni mladi - zašto biti aktivan?</i> .....	28
<i>Stvaranje vlastitog otoka: moje potrebe naprema potreba i mogućnosti drugih</i> .....	28
<i>Plemenska aktivnost</i> .....	30
<i>Upravljanje nacijom</i> .....	33
<i>Glumljenje emocija i pravila</i> .....	35
<i>Popis želja za pusti otok</i> .....	35
<i>Pronađi svoju naranču</i> .....	36
<i>Grupiranje po obojenim točkama</i> .....	36
<i>Nagađanje o edukatorima</i> .....	37
<i>Obiteljska fotografija</i> .....	38
<i>Pravednici među narodima</i> .....	38
<i>Prikupljanje balona</i> .....	39
<i>Korak po korak</i> .....	39
<i>Dramatizacija participacije</i> .....	40
<b>Prilog 2. Izvori.....</b>	<b>41</b>

## Uvod u kurikulum

Želimo vam zahvaliti na čitanju ovog kurikuluma i nadamo se da će vam biti koristan za buduće prakse. Kurikulum predstavljen ovdje sastoji se od nekoliko aktivnosti provedenih unutar projekta GEAR koji financira program Erasmus+ Europske komisije. Ovim projektom osposobili smo učitelje i mlade u polju građanskog obrazovanja, međusobnog razumijevanja, tolerancije, jednakosti, nenasilne komunikacije, interkulturalizma i timskog rada.

Kurikulum je podijeljen u nekoliko dijelova. U prvom dijelu nalaze se informacije o projektu GEAR, kao i opisi teorija koje su u osnovi ovog kurikuluma s naglaskom na važnost provođenja kurikuluma. Drugi se dio sastoji od obrazovnih ishoda koje učitelji i učenici mogu steći provođenjem ovog kurikuluma. Obrazovni ishodi izdvojeni su za svaku ciljnu skupinu, tako da vam bude lakše pronaći ono što trebate.

Nadalje, važno je spomenuti da ovaj kurikulum opisuje uvježbane metodologije koje su se pokazale uspješnima u školskom okruženju. Zadnji dio kurikuluma daje opis procesa praćenja i evaluacije i dat će primjere kako procijeniti vještine stečene ovim programom.

Ovaj kurikulum ima sadržaje edukacija učitelja i programa razmjene mladih, jer mogu biti korisni različitim nevladinim organizacijama, školama i drugim institucijama za provođenje u budućnosti. Stoga prilozi ovog kurikuluma daju dodatnu vrijednost teorijskim konceptima, metodologiji i procjeni praksi.

U prvom prilogu možete naći primjere aktivnosti koje se mogu koristiti s učiteljima ili mladima u više konteksta. Aktivnosti provedene unutar programa GEAR bile su poprilično uspješne – sve ciljne skupine pokazale su da su imale šansu istražiti različite teme i da su se njihovi glasovi čuli, što je poprilično važno iz perspektive aktivnog građanstva i davanja sudionicima šanse da objasne svoja mišljenja i osvrnu se na njih. U tom prilogu možete pronaći različite vježbe i dodatne listove koji vam mogu pomoći s provedbom aktivnosti. Dani su i praktični savjeti uz tajming za svaku vježbu unutar aktivnosti.

U drugom prilogu možete naći popis korisnih resursa – knjiga, priručnika, članaka, kao i konkretnih resursa koji već postoje u ovom polju.

Nadamo se da će vam ovaj kurikulum koristiti u budućem radu! Voljeli bismo kad biste nam dali povratne informacije – ako odlučite provesti neke od aktivnosti iz ovog kurikuluma ili pak čitav kurikulum, molimo vas, pišite nam kako mislite da bismo mogli poboljšati ovaj dokument.

Sretno s provedbom kurikuluma!

GEAR tim

## 1. GEAR projekt: što, tko, gdje, kad i zašto?

Projekt GEAR: globalno obrazovanje i aktivno djelovanje za zaštitu ljudskih prava, socijalno uključivanje i zaštitu demokratskih vrijednosti u interkulturalnom društvu (**G**lobal **E**ducation and **A**ctive **R**esponse for Protection of Human Rights, Inclusion and Democratic Values in Intercultural Societies) usredotočen je na uključivanje i demokratske vrijednosti u interkulturalnim društvima i nadogradnja je na postojeći program programa partnera za društveno uključivanje i građansko/interkulturalno obrazovanje mladih i učitelja. Neki od ovih individualnih programa provedeni su na državnoj razini u svakoj od zemalja, ali poboljšani su i unaprijeđeni u skladu sa stvarnim potrebama, što je omogućilo međudržavnu razmjenu postojećih uspješnih praksi među partnerima i učiteljima u različitim zemljama.

Cilj projekta **GEAR** doprinijeti je interkulturalnom razumijevanju kroz suradnju organizacija civilnog društva s formalnim sustavima obrazovanja, učiteljima i učenicima, kao i potaknuti razmjenu, poboljšanje i proširenje postojećih praksi globalnog, građanskog i interkulturalnog učenja među školama na lokalnoj, regionalnoj, državnoj i međudržavnoj razini. Njegov je opći cilj spriječiti nasilnu radikalizaciju i promovirati demokratske vrijednosti, temeljna prava, interkulturalno razumijevanje i aktivno građanstvo.

Projekt financira program Erasmus+ Europske unije.

Organizacije civilnog društva uključene u projekt su GONG (Hrvatska), Nansen Dijalog Centar (Hrvatska), Mirovni Inštitut (Slovenija), Gruppi di Solidarieta' Internazionale Italia - GSI Italia (Italija), Fundación Educativa y Asistencial Cives (Španjolska) i Nansen Dialogue Centre Skopje (Makedonija). Škole uključene u projekt su Ekonomska i turistička škola Daruvar, Osnovna škola Siniše Glavaševića, Osnovna škola Dalj (Hrvatska), OSTU Gostivar and MPS Liria (Makedonija).

Neke od aktivnosti projekta su:

### • **Edukacija učitelja i edukatora**

– Pet (jedna po zemlji partnerici) edukativnih sesija na nacionalnoj razini za 20 učitelja i edukatora, uz trodnevnu međudržavnu razmjenu i edukaciju za učitelje i edukatore.

### • **Edukacije za mlade promotore tolerancije i interkulturalizma**

– Pet (jedna po zemlji partnerici) edukativnih sesija za mlade promotore tolerancije i interkulturalizma, uz dvodnevnu međudržavnu razmjenu i edukaciju za mlade promotore tolerancije i interkulturalizma.

### • **Školski interkulturalni projekti i projekti uključivanja**

– Projekti uključivanja koje su razvile škole u programu.

(npr. akcije solidarnosti/akcije zaštite ljudskih prava, organizirane u lokalnim zajednicama)

### • **Državno i međudržavno umreživanje i razmjena dobrih praksi**

– Posjeti razmjene među školama partnericama, osnivanje međunarodne mreže interkulturalnih inkluzivnih škola i konferencije i debate usredotočene na teme demokratskih vrijednosti, temeljnih prava, interkulturalnog razumijevanja i aktivnog građanstva

### • **Osiguranje kvalitete i nadograđivanje modela edukacije**

– Komparativna analiza najboljih postojećih primjera za vježbu za edukaciju interkulturalnog razumijevanja u različitim zemljama koji će se koristiti za razvoj

kurikuluma u svakoj od zemalja (da se nadogradi postojeći programi), kao i za razvoj međunarodnog kurikuluma

- **Upravljanje projektom/evaluacija**

– Koordinacija aktivnosti, sastanaka partnera, praćenje projekata i evaluacija

## 2. Zašto radimo to što radimo: teorijska pozadina kurikuluma

Živimo u svijetu gdje se promjena brzo događa, tako da se vještine potrebne za uspjeh u demokratskom društvu također mijenjaju. Ekonomije se razvijaju, otvaraju se nova radna mjesta pa očekujemo demografske promjene i mijenjanje tržišta rada. Mladi stoga moraju steći nove vještine, znanja i vrijednosti koje se možda ne uče u formalnom obrazovnom sustavu.

Potrebne kompetencije su razumijevanje drugih, razumijevanje građanskog uključivanja i važnost aktivnosti, uz posjedovanje poduzetničkih vještina te dobra komunikacija s drugima. Sve su ove vještine ključne za odgovorne i aktivne građane koji će razumjeti razlike unutar njihovih društava i promovirati društveno uključivanje.

Europska je komisija 2006. godine odlučila promovirati i uklopiti koncept „Ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje unutar Europske unije“, jer su smatrali da će kad nauče ovaj koncept, mladi i odrasli otkriti koje vještine trebaju popraviti i na kojim vještinama trebaju raditi.

Da postanu aktivni članovi bilo kojeg europskog društva, ljudi moraju imati skup vještina koji će im pomoći da razumiju promjene u društvu, ali da i razumiju različitosti drugih i žive s različitostima na ispravan način. Zbog potrebnosti ovih vještina, kurikulum se bazira na ovim ključnim kompetencijama:

- Građanskoj kompetenciji;
- Interkulturnoj kompetenciji;
- Komunikacijskoj kompetenciji;
- Smislu za inicijativu i poduzetničkoj kompetenciji.

Mora se spomenuti da će koristeći ovaj kurikulum i učitelji i adolescenti razviti i druge kompetencije, kao što su kulturna svjesnost. Međutim, osnova ovog kurikuluma bazira se na četiri kompetencije spomenute gore. Pomažu s **razvojem znanja, vještina, vrijednosti i stavova potrebnih za osiguravanje pravednog i održivog svijeta u kojem svatko ima pravo ispuniti svoj potencijal.**

U odlomcima koji slijede, bit će predstavljeni koncepti i teoretska pozadina svake od kompetencija, jer je važno dobiti širi pregled kurikuluma razvijenog u sklopu ovog projekta.

### Građanska kompetencija

Građanska kompetencija kao koncept nedavno je još više razvijena kroz više međunarodnih okvira i istraživanja. Pokazalo se da društvena iskustva idu prema pojedinačnim vrijednostima i problemima vezanima uz toleranciju i poštivanje drugih (Europska komisija, 2018.). Zbog toga građanska kompetencija može dati važna znanja i vještine mladima kako bi postali aktivni članovi društva.

Građanska kompetencija uključuje tri povezane funkcionalne dimenzije: građansko znanje i razumijevanje, građanske vještine i kompetencije i građanske vrijednosti i stavove. Ove dimenzije istaknute su u Preporuci Vijeća Europe za demokratsko građanstvo iz 2002. godine i Povelji Vijeća Europe o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava iz 2010. godine jer daju važnost pripremanju građana za aktivno sudjelovanje u građanskoj, političkoj, društvenoj, gospodarskoj, pravnoj i kulturnoj sferi društva (Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012.).

Građanska kompetencija važna je za aktivan život u zajednici i razvoj demokratske političke kulture. Više razine kompetencije pozitivno su povezane s važnim elementima demokratske političke kulture i neki od njih su „veća konzistencija političkih stavova i vrijednosti koje se tiču različitih političkih pitanja i problema, viša razina političkog povjerenja, niža razina političke izolacije, viša razina normativne potpore demokracije i viša razina spremnosti na politički angažman“ (Galton, 2001., prema: Šalaj, 2005.:18). Bergan (2007.) objašnjava da demokratska kultura ovisi o dobro razvijenim sposobnostima kao što su: sposobnost analiziranja, sposobnost da se jasno izloži problem, sposobnost prepoznavanja alternativnih rješenja, sposobnost analize problema iz različitih kutova, sposobnost da se izađe iz okvira vlastitih stajališta, sposobnost rješavanja i sprječavanja konflikta i sposobnost donošenja zaključak i primjenjivanja zaključaka u praksi [2]. Građanska kompetencija u školama se gradi kroz građanstvo i obrazovne tečajeve o građanstvu. Uloga neformalnog učenja također je važna za razvoj građanskog obrazovanja. Više informacija o građanskom obrazovanju može se pronaći u izvješću Eurydicea *Građanski odgoj u europskim školama 2017.* (Europska komisija/EACEA/Eurydice, 2017.).

Globalno građansko obrazovanje i interkulturno obrazovanje su koncepti koji imaju nekih sličnosti, ali i razlika. Oboje ima cilj razvijanja znanja, vještina, vrijednosti i stavova potrebnih za osiguravanje pravednog, održivog svijeta u kojem svi imaju pravo ispuniti svoj potencijal.

**Globalno obrazovanje** krovni je termin za pedagoške koncepte vezane uz realnosti današnjeg svijeta. Stoga je to otvoreni, neprekidni, višedimenzionalni koncept pravovremenog općeg obrazovanja. Osim toga, na nju se gleda kao na kolektivni, cjeloviti odgovor na povijesni izazov podupiranja aktivnih globalnih građana u stvaranju i obnavljanju drugačijeg, jednakijeg, pravednog, mirnog i održivog svijeta koji se temelji na solidarnosti.

Globalno obrazovanje obrazovna je perspektiva koja proizlazi iz činjenice da u današnjem svijetu ljudi žive i komuniciraju u sve više globaliziranom svijetu. Zbog toga je važno da obrazovanje da učenicima priliku i kompetencije da promisle i podijele svoje stavove i ulogu u globalnom, povezanom društvu, kao i da razumiju i razgovaraju o kompleksnim odnosima zajedničkih društvenih, ekoloških, političkih i gospodarskih problema i tako razviju nove načine razmišljanja i djelovanja. Globalno obrazovanje obuhvaća razvojno obrazovanje, obrazovanje o ljudskim pravima, obrazovanje o održivosti, obrazovanje o miru i prevenciji sukoba te interkulturno obrazovanje; to su sve dimenzije Obrazovanja za građanstvo (*Vijeće Europe, 2002.*).

Globalno obrazovanje nudi način za postizanje promjena na lokalnoj razini koje će utjecati na globalnu razinu u smislu građenja građanstva kroz participativne strategije i metode, tako da ljudi uče preuzimajući odgovornosti koja se ne može prepustiti samo vladama i drugim donositeljima odluka. Ali globalno obrazovanje ne dotiče se samo globalnih tema, svjetskih problema i pronalazaka zajedničkih rješenja. Dotiče se zamišljanja zajedničke budućnosti s boljim životnim uvjetima za sve, povezujući lokalne i globalne perspektive, i ostvarivanja i omogućavanja tih vizija, počevši od naše male točke u svijetu. Transformativno učenje omogućava ljudima da oblikuju zajedničku viziju za pravedniji, održiviji svijet za sve. Fokus na budućnost kakvu želimo stoga je ključan za takvu transformativnu verziju.

Globalna edukacija cilja na obrazovanje građana o društvenoj pravdi i održivom razvoju,

pomažući učenicima da razumiju neke od kompleksnih procesa koji vode do nasilja i konflikta na pojedinačnoj, kolektivnoj, državnoj i globalnoj razini. Želi osvijestiti građane o načinima na koji se ti konflikti mogu spriječiti i riješiti. Promovirajući razumijevanje različitih kultura i pravedniji i jednakiji svijet za sve, globalna edukacija može pridonijeti procesu zamišljanja i može odigrati ulogu u stvaranju novih metoda gdje su društveni pokreti i neformalni procesi učenja ključni u stvaranju mjesta za vrijednosti, probleme i pristupe koji nisu centralni za formalno učenje, te dati glas svim ljudima, uključujući i one marginalizirane.

Nadalje, mora se spomenuti da je Vijeće Europe razvilo Kompetencije za demokratsku kulturu – konceptualni model kompetencija koje učenici moraju razviti ako žele učinkovito sudjelovati u kulturi demokracije i mirno živjeti s drugima u kulturno raznolikim demokratskim društvima. Ovaj koncept razvijen je na analizi 101 sheme kompetencija. Autori su dodali još jedan sloj modelu kompetencija – ponašanja. Prema Kompetencijama za demokratsku kulturu, mladi ljudi trebali bi razviti ova područja:

- **Vrijednosti:** Vrednovanje ljudskog dostojanstva i ljudskih prava; Vrednovanje kulturne raznolikosti; Vrednovanje demokracije, pravde, poštenosti, jednakosti i vladavine prava;
- **Stavovi:** Otvorenost prema kulturnoj različitosti i različitim uvjerenjima, svjetonazorima i praksama; Poštovanje; Građanska svijest; Odgovornost; Samoefikasnost; Tolerancija različitosti;
- **Vještine:** Vještine samostalnog učenja; Vještine analiziranja i kritičnog razmišljanja; Vještine slušanja i promatranja; Empatija; Fleksibilnost i prilagodljivost; Lingvističke, komunikacijske i višejezične vještine; Vještine suradnje; Vještine rješavanja konflikata;
- **Znanje i kritičko razumijevanje:** Znanje i kritičko razumijevanje samog sebe; Znanje i kritičko razumijevanje jezika i komunikacije; Znanje i kritičko razumijevanje svijeta: politike, zakona, ljudskih prava, kulture, kultura, religija, povijesti, medija, ekonomija, okoliša i održivosti. (Vijeće Europe, 2016.).

Jedan važan dio građanskog obrazovanja također je podučavanje o aktivnom građanstvu. To znači da se mlade ljude oprema alatima da razumiju demokratske procese. Također im daje znanje o tome što mogu učiniti da nešto promijene u lokalnoj zajednici. Postoji više oblika aktivnog građanstva, a neki od njih su:

- Organiziranje foruma i raspravljanje o problemima i potrebama u zajednici;
- Zajednička akcija kroz civilno društvo i udruge;
- Volontiranje;
- Potpisivanje peticija, protestne aktivnosti i građanski neposluh;
- Sudjelovanje u javnim okupljanjima;
- Sudjelovanje u savjetodavnim odborima, vijećima učenika i dječjim forumima.

Kurikulum GEAR temelji se na svim konceptima opisanima gore i želi promovirati aktivno građanstvo među mladima, kao i poticanje učitelja da poboljšaju svoje kompetencije i postanu faktori u svojim školama.

## **Interkulturalna kompetencija**

Otvorenost prema kulturnoj različitosti i interkulturalnom razumijevanju uključuje razumijevanje vlastitog kulturnog identiteta unutar lokalnog i državnog konteksta, gdje jezici, tradicije i društveni odnosi mogu biti isti, slični ili različiti od nečijeg naslijeđa i iskustava. Ovo razumijevanje vlastitog kulturnog identiteta također je smješteno unutar svijeta kulturne različitosti i toga jesu li te kulture izravno povezane ili ne.

**Interkulturalnost** je dinamički koncept i odnosi se na razvijanje odnosa među kulturnim grupama. Definira se kao „postojanje nepristrane interakcije različitih kultura i mogućnost stvaranja zajedničkog kulturnog izraza kroz dijalog i međusobno poštovanje“ (UNESCO, 2005.). Interkulturalnost podrazumijeva multikulturalizam i rezultate 'interkulturalne' razmjene i dijaloga na lokalnoj, regionalnoj, državnoj i međunarodnoj razini.

Za učvršćivanje demokracije obrazovni sustavi moraju uzeti u obzir multikulturalni karakter društva i ciljati na to da aktivno doprinose mirnom supostojanju i pozitivnoj interakciji različitih kulturnih grupa. Tradicionalno postoje dva pristupa: Multikulturalno obrazovanje i interkulturalno obrazovanje. Multikulturalno obrazovanje koristi učenje o drugim kulturama u svrhu prihvaćanja ili bar tolerancije tih kultura. Interkulturalno obrazovanje cilja na više od pasivnog suživota, želi postići razvojni i održivi način zajedničkog života u multikulturalnim društvima stvaranjem razumijevanja, poštovanja i dijaloga među različitim kulturnim grupama.

Vijeće Europe stoga potiče odgovore na ove situacije razvijajući interkulturalnu kompetenciju učenika kroz obavezno obrazovanje. Vidi ključnu važnost pružanja obrazovnih strategija koje podižu svijest o interkulturalnim problemima i njeguju interkulturalni dijalog i komunikaciju, obrađujući zajedničke vrijednosti, kao i razlike. Stručnjaci Vijeća Europe također ističu da će u Europi danas postojanje obrazovnog sustava koji može razviti interkulturalnu svijest i vještine u ime čitave školske populacije biti „osnovni ispitni poligon za Europu koja je sve više multikulturalna“ (Catarci, 2015.).

## **Komunikacijska kompetencija**

Komunikacijska kompetencija važna je kompetencija i uključuje komunikaciju na materinjem jeziku, ali i na stranim jezicima. U teorijskom okviru komunikacijska kompetencija predstavlja znanje učinkovitih i prikladnih komunikacijskih uzoraka i sposobnost korištenja i prilagodbe tog znanja u različitim kontekstima (Cooley & Roach, 1984.).

Stoga, na temelju teoretskih koncepata komunikacije, osnovni je cilj naučiti jezik kako bi dobro razumjeli i komunicirali unutar višejezičnih društava i okoliša. Unutar ovog kurikulumu komunikacijska kompetencija želi pripremiti mlade da razumiju važnost verbalne i neverbalne komunikacije u interkulturalnim okruženjima i steknu različite vještine u komunikaciji prilikom konflikta.

U ovu smo kompetenciju uključili različite oblike komunikacijskih tehnika koje su ključne za uspješno rješavanje konflikata. One, na primjer, uključuju pružanje jasne, očite i razumljive poruke, uvijek dajući povratnu informaciju u komunikacijskom procesu i pitajući pitanja te zašto je nešto važno. Također je važno upoznati mlade s vještinama parafraziranja i zrcaljenja jer to može pomoći u sprječavanju konflikta. Parafraziranje uključuje iznošenje seta činjenica ili mišljenja različitim riječima. Pri korištenju ove tehnike važno je zadržati izvorno značenje i predstaviti ga u novom obliku. Zrcaljenje je jednostavan oblik odražavanja i uključuje ponavljanje onoga što govornik kaže u gotovo istom obliku. To znači da osoba može ponoviti izvornu rečenicu, ili samo jedan njezin dio, i to pokazuje da osoba pokušava shvatiti što se govori.

Međutim, ponekad se mogu javiti konflikti i važno je imati vještine rješavanja konflikata. Te vještine isprepletene su s građanskom i komunikacijskom kompetencijom.

U rješavanju konflikata nalazimo kontinuum s 3 moguća procesa: progovaranjem, medijacijom i arbitražom (Fundación Educativa y Asistencial Cives, 2017.).



- **Pregovaranje** je najjednostavniji od tri postupka jer implicira da osobe pogođene konfliktom mogu razgovarati bez vanjske pomoći. Mogu postići dogovor prihvatljiv svima (*win-win* strategija). Najmanje je formalan od postupaka i počinje spontano.
- **Medijacija** je proces pregovora među stranama pri kojem „pomaže“ treća strana koja nije umiješana u problem. Ova se mogućnost ponekad koristi jer ljudi pogođeni konfliktom ne mogu riješiti konflikt sami pa je funkcija treće strane (zване medijator) olakšavanje komunikacije među stranama. Medijator ne može nametati rješenje protagonistima, koji sami moraju odlučivati. Međutim, medijator kontrolira proces komunikacije i pomaže stranama da otkriju skriveni dio ledene sante konflikta. Sudjelovanje medijatora uvijek mora biti dobrovoljno.
- **Arbitraža** znači da se uključene osobe predaju procjeni treće strane, također nekoga tko nije uključen u konflikt. Ako strane nisu uspjele postići dogovor same (pregovorima) i nisu uspjele dogovoriti uvjete uz pomoć treće strane (medijacijom), mogu odlučiti da treća strana odluči koje je najbolje rješenje za njih. U ovom slučaju arbitar ili sudac ima moć odlučivanja i donošenja rješenja koje sve strane moraju prihvatiti. Sudjelovanje u ovakvim procesima uglavnom nije dobrovoljno, već obavezno.

U današnjem svijetu učitelji i mladi moraju imati vještine rješavanja konflikata – stoga jedan dio kurikuluma pokriva nesporazume u komunikaciji i tehnike rješavanja konflikata.

## Smisao za inicijativu i poduzetnička kompetencija

Smisao za inicijativu i poduzetništvo odnosi se na sposobnost pojedinca da ideje pretvori u radnje. Uključuje kreativnost i inovaciju, kao i sposobnost planiranja i upravljanja projektima da se postignu ciljevi.

Tijekom provođenja projekta i unutar projekta GEAR, sudionici su imali priliku razviti ovu kompetenciju jer ih se poticalo da pretvore svoje ideje u radnje unutar školskog okruženja te tijekom edukacije i razmjene. Mogli su predlagati ideje i pokušati smisliti što bolja rješenja za određene prepreke na koje su naišli. Unutar projekta GEAR mogli su razviti sve važne vještine vezane uz ovu kompetenciju kao što su inicijativa, proaktivnost, nezavisnost i inovacija – u privatnom i društvenom životu.

Smisao za inicijativu i poduzetništvo još je i vrijednija kad je povezana s aktivnim građanstvom. To znači da se kompetencija osobe koristi da se pomogle mladima da započnu projekte u svojim školama ili lokalnim zajednicama o problemima do kojih im je stalo. Tako se mlade uči da mogu smisliti ideju, razviti je, planirati i provesti u vlastitom okruženju i tako utjecati na problem koji žele riješiti.

Stoga će tijekom provođenja ovog kurikuluma učenici i učitelji razviti ovu kompetenciju koja im može pomoći u stvaranju projekata da riješe probleme koji se tiču razumijevanja drugih, promoviranja tolerancije, uključivanja i demokratskih vrijednosti.

## 3. Obrazovni ishodi

Obrazovni ishodi kurikuluma podijeljeni su po dvije ciljne skupine koje su sudjelovale u obrazovnim događajima organiziranim unutar projekta GEAR. Kurikulum je proveden s učiteljima i učenicima pa su obrazovni ishodi podijeljeni u dvije kategorije:

- Ishodi za učitelje i edukatore;
- Ishodi za učenike.

## **Očekivani obrazovni ishodi edukacije za učitelje**

Provođenjem ovog kurikulumu, učitelje i edukatore se potiče da educiraju djecu i mlade o građanskoj i interkulturnoj edukaciji, ljudskim pravima, toleranciji prema drugima i kritičkom razmišljanju. Očekivani ishodi uključuju:

- Poboljšanje kompetencija učitelja (znanje, stavovi i vještine) za podučavanje o temama građanskog obrazovanja, globalnog obrazovanja i održivog razvoja;
- Poboljšanje osjećaja za inicijativu, kompetencije rješavanja problema, vještine upravljanja projektima i pretvaranja ideja u radnje kod učitelja;
- Poboljšanje kompetencija za interkulturni dijalog i komunikaciju u interkulturnim okruženjima kod učitelja, osjetljivosti da identificiraju, podrže i promoviraju mnoštvo kategorija različitosti u multikulturalnim okruženjima;
- Poboljšanje svjesnosti učitelja da prepoznaju prisustvo stereotipa i predrasuda u kontekstu škole i medija, kao i razumijevanje posljedica predrasuda koje mogu opravdati diskriminaciju i govor mržnje na Internetu te mogućnosti sprječavanja;
- Poboljšanje suradnje organizacija civilnog društva i škola u razvoju i provođenju građanskog obrazovanja za globalnu solidarnost, podržavanju učitelja i edukatora.

Preciznije, učitelji i edukatori nakon provedbe ovog kurikulumu moći će:

- objasniti građanski odgoj i koje se metodologije koriste u podučavanju mladih ljudi tim kompetencijama;
- objasniti podučavanje o temama globalnog obrazovanja i održivog razvoja, njegove ciljeve i metodologije koje se koriste u podučavanju mladih ljudi tim kompetencijama;
- razumjeti i kritični analizirati globalne trendove i prilike za održivi razvoj;
- znati definiciju interkulturnog dijaloga i komunikacije u interkulturnom okruženju;
- razumjeti kako koristiti interkulturni dijalog i komunikaciju u interkulturnom okruženju
- identificirati, podržati i promovirati raznolikost u različitim okruženjima;
- znati definicije stereotipa i predrasuda;
- prepoznati stereotipe i predrasude u kontekstu škole i medija;
- razumjeti što govor mržnje podrazumijeva i kako se nositi s različitim oblicima govora mržnje;
- znati definiciju konflikta, stilove rješavanja konflikta i kako riješiti konflikte;
- prepoznati vlastite stilove rješavanja konflikta i komunikacije unutar konflikta;
- analizirati razlike između privilegija i oskudice i postati svjesniji toga;
- analizirati kulturno ukorijenjene pretpostavke;
- razviti vještine rješavanja problema i potaknuti razvoj vještina rješavanja problema kod mladih;
- potaknuti inicijative mladih i pretvaranje ideja u radnje;
- razumjeti da se demokratsko građanstvo i aktivno sudjelovanje mogu koristiti kao način promoviranja i ojačavanja uključivanja;
- koristiti metode i alate iskustvenog učenja i radionice u radu s mladima na svakodnevnoj bazi.

## **Očekivani ishodi obrazovanja za mlade**

Mladi tijekom provođenja ovog kurikulumu razvijaju društvenu, građansku i interkulturnu kompetenciju. Imat će priliku razviti razne vještine važne za njihov budući aktivni život u lokalnoj zajednici, ali steći i transverzalne vještine važne za razvoj.

Očekivani ishodi uključuju:

- Razvijenu društvenu, građansku kompetenciju i osjećaj inicijative, rješavanje problema i pretvaranje ideja u radnje.
- Razvijenu interkulturnu kompetenciju – mladi će učinkovitije komunicirati s ljudima drugih kultura.
- Usvojene interkulturene stavove, znanja i vještine – mladi će razumjeti i poštovani razlike, kao i usvojeno učinkovito ponašanje u drugim kulturama (interkulturalna osjetljivost).
- Razvijene komunikacijske vještine za bolju suradnju s drugima i razumijevanje drugih.
- Razvijenu građansku kompetenciju i volju da budu aktivni građani u svojoj lokalnoj zajednici.

Preciznije, mladi će nakon provedbe ovog kurikulumu moći:

- definirati identitet, vrste identiteta i kako stvaramo identitete;
- razumjeti i kritički analizirati globalne trendove i prilike za održivi razvoj;
- analizirati razlike i sličnosti među različitim kulturama i zašto je važno razumjeti i prihvatiti razlike;
- definirati proces komunikacije i navesti faktore procesa komunikacije;
- analizirati prepreke u komunikaciji i mogućnosti da ih se savlada;
- naučiti kako bolje slušati i kako interpretirati poruke u međunarodnim okruženjima;
- razumjeti različite položaje i potrebe ljudi;
- analizirati svoje ponašanje u odnosu na suradnju s drugima;
- analizirati različita rješenja za rješavanje problema;
- poboljšati svoje vještine timskog rada s drugim ljudima iz različitih kultura;
- definirati konflikte i stilove rješavanja konflikta;
- navesti potrebe, želje i položaje koje ljudi imaju u rješavanju konflikta;
- definirati stereotipe i predrasude i zašto je važno razgovarati o njima;
- postati svjesniji stereotipa koje stvaramo i povezati ih s identitetima;
- definirati interkulturalizam i njegovu važnost u svakodnevnom životu;
- koristiti vještine rješavanja problema i kreativnost;
- sudjelovati u projektima i inicirati pretvaranje ideja u radnje;
- navesti različite oblike aktivizma i građanske participacije u svakodnevnom životu;
- postati svjesniji različitih primjera dobre prakse u polju aktivizma i promjena u lokalnim zajednicama.

## 4. Metodologija

Provođenjem ovog kurikulumu promovira se okoliš usredotočen na učenika. Ovaj pristup bazira se na principima demokratskog, participativnog, kooperativnog i iskustvenog učenja. U takvom okruženju cijene se i potiču kritičko razmišljanje, demokratski dijalog i holistički pogled tijekom čitavog edukacijskog procesa.

Metodologija na kojoj se temelji ovaj kurikulum kombinacija je tradicionalne metodologije i neformalne metodologije koja se više koristi u školskom okruženju. Kombinacija formalne i neformalne metodologije osigurava stvaranje okruženja koji je relevantan i učinkovit za učenika općenito.

Ovo je metodologija korištena u ovom kurikulumu:

- **Metodologija iskustvenog učenja:** Mora biti povezana s realnostima svijeta. To znači da je prvenstveno bazirana na realnosti, kontekstu i potrebama naše grupe za učenje, onda realnosti lokalnog društva koje okružuje ovu grupu, a onda realnosti globalnog društva koje utječe na naše lokalne realnosti i povezanosti među njima. To prvo zahtijeva objašnjavanje svih koncepata s kojima se bavimo i onda korištenje širokog spektra resursa, prilagođenih različitim kapacitetima i karakteristikama grupe za učenje (tj. dobi, znanju jezika, kulturnoj pozadini i fizičkim kapacitetima) i vezanih uz stilove učenja.
- **Kooperativno učenje:** U kooperativnom učenju postoji pozitivna međuovisnost truda sudionika da uče. Teže međusobnoj potpori tako da svi članovi grupe imaju koristi od međusobnog truda. Stoga postoji pozitivna međuovisnost obaveze sudionika da rade zajedno. Ova metoda promovira učenje kroz interakciju, poboljšava komunikacijske vještine sudionika i ojačava njihovo samopouzdanje.
- **Problemska nastava:** Problemske metodologije potiču ljude da pitaju pitanja i odgovaraju na njih, koriste prirodnu znatiželju o određenim događajima i temama. Sudionike se poziva da se osvrnu na probleme na koji nemaju apsolutne odgovore ili lake procese mišljenja i koji odražavaju kompleksnost situacija u pravom životu. Problemska nastava otvara način za aktivan, samokontrolirani te pristup orijentiran na zadatak u procesu učenja.
- **Metodologija učenja uvidom:** Cilj ove metodologije poboljšati je kompetencije za suočavanje s kontroverzama, rizicima i izazovima za korištenje (društvenih) medija, poticanje kritičkog razmišljanja i medijske pismenosti provođenjem učenja uvidom u školskim satovima. Učenje uvidom počinje postavljanjem pitanja, problema ili scenarija, ne samo utvrđivanjem činjenica ili prikazivanjem lakog puta do znanja. Važno je poticati učenike da identificiraju i istražuju probleme i pitanja sami te razviju svoja znanja ili nađu rješenja.
- **Učenje kroz dijalog:** Dijalog stvara usmenu interakciju sudionika koji žele stimulirati razmjenu ideja. Služi kao most između ljudi i stvara prijateljski prostor za razvoj misli, refleksija i prijedloga, čak ako su i suprotni ili različiti. Dijalog pomaže razviti komunikacijske vještine i vještine slušanja pa promovira razumijevanje različitih problema i stajališta. Jedna je od najvažnijih metoda u globalnom obrazovanju.
- **Definiranje i razumijevanje skupine za učenje:** Kao i u svim oblicima obrazovanja, razmatranje situacije i pozadine grupe za učenje ključno je; u građanskoj i globalnoj edukaciji ovo je ključno. Dob, broj sudionika, društvene i kulturne različitosti u vezi s odabranim temama, vrijeme, materijali i dostupan prostor moraju se uzeti u obzir u smišljanju globalnog edukacijskog programa i biranju prikladnih metoda. Primarni je element kretanje od konteksta učenika i zajedničko istraživanje njihovih potreba.

Kurikulum koristi različite metode sudjelovanja. Preporučuje se da edukatori koji provode ovaj kurikulum koriste neformalnu metodologiju i raznolikost kao pozitivan alat za učenje,

što može pomoći u podizanju svijesti sudionika. Nadalje, preporučuje se da edukator poveže različita okruženja i potiče kritičko razmišljanje, što će pomoći u stvaranju budućih aktivnih građana i može imati značajan utjecaj u sprječavanju radikalizacije.

Korištene metode bazirane su na komunikaciji i aktivnostima te usmjerene na društvo i pojedinca.

Korištene metode su:

- Aktivnosti probijanja leda i upoznavanja,
- Rasprave
- Interakcije
- Dijeljenje iskustava
- Dijeljenje praksi i eksperimentacija
- Partnerstva i timski rad
- Osobne, grupne i metarefleksije i procjene.

U kurikulumu su korišteni različiti oblici rada: uključuju individualni rad, rad u paru (metoda razmisli-upari-podijeli), rad u manjim grupama i rad u velikoj grupi (plenarno).

## 5. Praćenje i evaluacija

Evaluacija aktivnosti kurikuluma može se provoditi na više načina, uključujući kvalitativne i kvantitativne metodološke tehnike koje će dati dovoljno informacija o uspjehu kurikuluma, korisnosti kurikuluma i što treba poboljšati u budućnosti.

Preporučuje se da se evaluacija provedi na više razina:

- 1) **Evaluacija na početnoj točki:** Ovo je početna točka za sudionike – njihov odnos i svjesnost o problemima kojima se kurikulum bavi bit će analizirana. To će biti uzeto u obzir u registracijskom obrascu i sastojat će se od zbirke podataka o njihovim aktivnostima, temi i prezentaciji. U toj točki moguće je opažati prvotnu uključenost različitih sudionika, gdje počinju i koja očekivanja u odnosu na provođenje aktivnosti imaju.
- 2) **Evaluacija tijekom provedbe kurikuluma:** Uvijek je dobro procijeniti razinu znanja, vještina i stavova tijekom provedbe aktivnosti. Edukatori mogu koristiti različite metode da utvrde znanje sudionika koristeći kratke vježbe s određenim zadacima, postavljajući pitanja vezana uz sadržaj ili provodeći kratak kviz. To može pomoći edukatorima da pametno prilagode sadržaj potrebama sudionika.
- 3) **Evaluacija na kraju provedbe kurikuluma – pisana evaluacija:** Nakon implementacije kurikuluma, dobro je provesti anonimnu pisanu evaluaciju ishoda, zadovoljstva i ideja o mogućim poboljšanjima. Anonimnost osigurava da će sudionici dati iskrene, jasne i točne povratne informacije o aktivnostima. Nadalje, evaluacija bi trebala imati pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, tako da sudionicima pružite priliku da izraze svoje mišljenje. Također, dobra je ideja koristiti Likertove ljestvice jer pružaju brojčano objašnjenje zadovoljstva edukacijom.

Pisana evaluacija trebala bi se sastojati od ovih dijelova:

- korisnost tema (ljestvica);
- aktivnosti koje su bile korisne (otvoreno pitanje);
- što se može poboljšati (otvoreno pitanje);

- prijedlozi za buduće teme (otvoreno pitanje);
- praktična rješenja – organizacija, hrana, prostor, atmosfera u grupi, trajanje edukacije (skale);
- povratne informacije o edukaciji – kvaliteta, koliko ste naučili, korištene metode, pristup edukatora, vlastito sudjelovanje, sudjelovanje drugih sudionika, ispunjenje očekivanja (skale);
- dodatni komentari i prijedlozi (otvoreno pitanje).

4) **Evaluacija na kraju provedbe kurikuluma – usmena evaluacija:** Ovaj dio evaluacije također je poprilično koristan jer može pružiti više informacija o zadovoljstvu, ali, još važnije, utjecaju provedbe kurikuluma na ciljnu grupu. Jedan od razloga zašto je usmena evaluacija ovako organizirana činjenica je da dopušta osvrt na prakse i pomaže poboljšati učenje. Nadalje, jedna od važnih prednosti činjenica je da je zapisivanje mišljenja poprilično drugačije od govorenja – neki su sudionici opušteniji kad govore i lakše im je prenijeti misli u usmenoj komunikaciji. Također, ako je nešto nejasno, sudionici mogu dobiti izravne povratne informacije.

Postoji više načina na koji se usmena evaluacija može organizirati i svi pozivaju sudionike da podijele svoja iskustva i osvrnu se na čitavo iskustvo. U tu svrhu možete koristiti kreativne tehnike tako da se ljudi mogu lakše izraziti: možete koristiti kartice s asocijacijama, novine, crteže, stvaranje vlastite slike, itd. Nekim je sudionicima ovo lakši način da izraze svoje misli i osjećaje i može pružiti edukatoru vrijedna zapažanja.

5) **Evaluacija kompetencija prije i poslije aktivnosti – samoprocjena:** Samoprocjena je metoda odražavanja u kojoj se sudionike traži da evaluacije svoju razinu znanja ili vještina prije i nakon provedbe određene aktivnosti. Jedna od metoda evaluacije u kurikulumu GEAR-a je samoprocjena stečenih kompetencija u određenim temama. Sudionici bi trebali dobiti upitnik s naznačenim temama u kojem bi trebali procijeniti svoje znanje prije i nakon provedbe kurikuluma na skali od 1 do 5. Ovi podaci vrijedni su i pokazuju stvarni napredak u poboljšanju kompetencija ključnih za razumijevanje drugih, komunikaciji, demokraciji, uključivanju, ljudskim pravima i interkulturalnosti.

Spoj gore navedenih aktivnosti evaluacije i praćenja toplo se preporučuje jer će pomoći edukatorima i organizacijama bolje provesti kurikulum te će dobiti povratne informacije o provedenim aktivnostima.

## Prilog 1. Primjer aktivnosti

Ovaj prilog predstavlja primjere edukacijskih resursa osmišljenih i testiranih tijekom provođenja projekta GEAR. Edukacijski resursi osmišljeni su kao odgovor na identificirane potrebe svake od zemalja koje su sudjelovale u projektu. Svi izvori testirani su na međunarodnim događajima s učiteljima i učenicima i dobili su pozitivne povratne informacije od spomenutih sudionika.

Teme koje ovi edukacijski resursi pokrivaju raznolike su i uključuju komunikaciju, interkulturalnost, ljudska prava, razumijevanje drugih, građansku participaciju, aktivno građanstvo i prepoznavanje stereotipa i predrasuda.

Prilog je podijeljen u dvije kategorije: prva se sastoji od edukacijskih resursa usmjerenih izravno prema učenicima, dok je druga usmjerena prema učiteljima i edukatorima i može se koristiti u budućim obučavanjima učitelja ili obrazovanju odraslih. Nadalje, postoji još jedna dodatna kategorija s vježbama za zagrijavanje i upoznavanje s temom. One mogu biti korisne u povezivanju grupe, kod pamćenja imena i stvaranja sigurne i otvorene atmosfere za učenje.

Edukacijski resursi mogu se prilagoditi i promijeniti da odgovaraju potrebama određenih lokalnih zajednica ili se mogu provoditi u danom obliku. Preporučuje se provođenje čitavog kurikuluma jer će to pomoći pokriti teme koje su važne za razumijevanje drugih i njihovih razlika.

Svaki edukacijski resurs usredotočen je izravno na neku od gore spomenutih tema i pokazuje da primjerom i učinkovitim vježbama edukatori mogu podići svijest o određenim temama u njihovim lokalnim zajednicama.

Svaki edukacijski resurs dat će vam praktične primjere i praktične vježbe koje možete koristiti. Unutar svakog resursa moći ćete doznati više o vremenu potrebnom za provođenje, određenim ciljevima, kao i aktivnostima i korištenoj metodologiji. Također, svaki je resurs obilježen prema prevladavajućoj temi pa će biti jednostavno pronaći aktivnost s određenom temom. Neki od resursa daju primjere uručaka koji se mogu koristiti i podijeliti učenicima. Moguće je prilagoditi te uručke potrebama određene grupe i kontekstu u kojem se kurikulum provodi.

### Aktivnosti (obrazovni izvori) za upoznavanje i aktivnosti za zagrijavanje

#### Tko je ovdje?

**Tema:** upoznavanje

**Područje:** komunikacijska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 30 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se;
- doznati više o sudionicima i njihovim pozadinama;
- stvoriti opuštenu atmosferu.

**Opis aktivnosti:**

Sudionike se poziva da se svima predstave dajući ove informacije:

- ime i prezime;
- zemlju iz koje dolaze;
- što su po zanimanju (učitelji, učenici, studenti...);
- dob.

Sudionike se poziva da **stanu u liniju** koju moraju formirati prema prvom slovu imena po abecednom redu ili prema godinama, tako da je na početku linije najmlađa, a na kraju linije najstarija osoba, oboje bez govorenja.

- napravite kartu Europe i zauzmite položaj – odakle dolazite;
- pozicionirajte se u prostoriji: ovo je prvi put da sam u Hrvatskoj (ili ubacite ime zemlje gdje će se kurikulum provoditi);
- pozicionirajte se u prostoriji: ovo je prvi put da sam na ovakvom tipu edukacije.

Edukator zaključuje aktivnost sumiranjem svega što su sudionici rekli.

**Prikladno za dob:** 11 godina i više

## Riječ i simbol

**Tema:** upoznavanje

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 15 minuta

**Specifični ciljevi:**

- predstaviti sudionike;
- upoznati se;
- otkriti što studenti očekuju od programa.

**Opis aktivnosti:**

Sudionici napišu riječ i simbol i predstave se time svim sudionicima, dodajući osnovne informacije o svom poslu i očekivanjima od programa.

Kod završetka kruga, edukator sumira očekivanja koja su sudionici izložili.

**Prikladno za dob:** 11 godina i više

## Čekaj... Kako se zoveš?

**Tema:** upoznavanje, igra imena

**Područje:** komunikacijska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 15 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se;
- zapamtiti imena svih sudionika u grupi;
- stvoriti opuštenu atmosferu.

**Opis aktivnosti:**



Edukator uzima loptu od papira i baca ju jednom od sudionika izgovarajući ime sudionika. Drugi sudionik onda baca loptu izgovarajući ime drugog sudionika kojem baca loptu i tako dalje. Druga faza uključuje bacanje lopte drugima izgovarajući vlastito ime i ime osobe kojoj se baca lopta. Treća je faza kompliciranija, osoba mora izgovoriti imena tri sudionika u krugu – ime osobe koja je bacila loptu prethodnom posjedniku lopte, vlastito ime i ime osobe kojoj baca loptu.

Na kraju edukator kaže da provode ovakve vrste igara imena tijekom kurikuluma kako bi zapamtili imena svih sudionika.

**Prikladno za dob:** 11 godina i više

## Koje su naše sličnosti i razlike?

**Tema:** upoznavanje, uvod u sličnosti i razlike

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija

**Vrijeme za provođenje:** 45 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se;
- razgovarati o razlikama i sličnostima među sudionicima u njihovim svakodnevnim životima;
- razgovarati o tome kako smo različiti, ali istovremeno slični.

**Opis aktivnosti:**

Sudionicima se kaže da se upare. Svaki par treba napraviti Vennov dijagram – u dijagramu trebaju napisati sve sličnosti i razlike koje su pronašli, s posebnim naglaskom na aktivnosti koje rade u školama (npr. volontiranje, akcije, projekti). Dijagram prvo izlože edukatori, izlažući svoj primjer (npr. Martina i Domagoj oboje rade u GONG-u, Martina ne jede meso, Domagoj jede sve, Martina organizira prosvjede, Domagoj mnogo volontira). Razlike trebaju biti napisane u odvojenim dijelovima krugova, a u sredini, gdje se krugovi preklapaju, parovi trebaju napisati svoje sličnosti.

Unutar dijagrama mogu crtati, koristiti novine da izrežu slike ili riječi, itd.

Nakon toga se sudionike poziva da izlože najzanimljivija otkrića u njihovim dijagramima. Kad su svi izložili svoja otkrića, edukator pita ova pitanja:

- Po čemu smo svi slični?
- Po čemu smo različiti?
- Zašto među nama ima sličnosti i razlika? Što utječe na to?
- Što je važno u interkulturalnom okruženju?

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Ljudski Bingo!

**Tema:** upoznavanje

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 30 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se;
- doznati više o sudionicima;
- stvoriti opuštenu atmosferu;
- započeti proces grupne kohezije.

**Opis aktivnosti:**

Svaki od sudionika dobiva papir s različitim karakteristikama napisanima u tablici. Neke od karakteristika mogu biti: zna sve knjige o Harryju Potteru, piše lijevom rukom, može zarolati jezik, zna reći „bok“ na četiri jezika, itd.

Sudionike se poziva da u prostoriji pronađu osobu koja zna učiniti neku od stvari napisanih u tablici ili zna odgovor na neko od pitanja u tablici. Kad sudionik pronađe osobu koja zna učiniti ono što je napisano u tablici, zapisuje ime osobe u tablicu. Tablica mora biti ispunjena imenima, međutim, nije moguće upisati vlastito ime ili upisati isto ime dva puta u različite ćelije.

Kad osoba dobije bingo, mora viknuti „bingo“. Nakon toga edukator provjerava rezultate.

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Mreža pitanja

**Tema:** upoznavanje, igra imena

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 30 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se;
- doznati više o sudionicima i njihovim pozadinama;
- stvoriti opuštenu atmosferu.

**Opis aktivnosti:**

Sudionici stoje u krugu i jedan od sudionika drži veliko klupko vune. Edukator(i) postavlja pitanje o mišljenju ili izboru sudionika o nekoj temi (osobne preferanse, interesi, sjećanja, ideje); sudionik iskreno odgovara, bez previše objašnjavanja, ali drugi sudionici mogu zatražiti pojašnjenje ili razlog. Kad sudionik dovrši odgovaranje, daje klupko vune idućem sudioniku (koji još nije odgovarao na pitanje) negdje u krugu i pušta klupko vune da se odmota u letu. Svi sudionici koji su odgovorili na pitanja drže svoj dio vune i drže ga zategnutim. Tako, što dalje vježba ide, niti vune među sudionicima nalikovat će sve više na paukovu mrežu.

Kad su svi sudionici odgovorili na pitanje, zadnji sudionik okreće se sudioniku koji mu je bacio klupko vune, ponavlja ime tog sudionika, kao i odgovor na pitanje i baca mu klupko vune. Taj sudionik onda omota višak vune oko klupka i dok to radi, ponavlja ime i odgovor

osobe koja je njemu dobacila klupko. To se ponavlja sve dok se mreža potpuno ne rasplete i dok sva vuna nije omotana oko klupka i nalazi se kod prvog sudionika.

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Slazemo li se ili ne?

**Tema:** upoznavanje

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 35 minuta

**Specifični ciljevi:**

- razgovarati o dogovorima kojih ćemo se držati tijekom provođenja edukacije;
- napisati popis pravila i stvari koje želimo izbjegavati.

**Opis aktivnosti:**

Sudionici zajedno predlažu i odlučuju o pravilima grupe koja će im omogućiti da se osjećaju poštovano i uključeno tijekom edukacije, te im omogućiti da uče jedni od drugih (npr. aktivno slušanje, poštovanje tuđih mišljenja, poštovanje rasporeda, vođenje računa o vremenu i pravu drugih ljudi da ih se čuje, otvoreno iznošenje ideja, itd.).

Dogovori grupe se zapisuju na demonstracijske ploče i sudionici tijekom edukacije mogu dopisati koje su god pravilo ili izazov već zapisali.

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Prsti i mozgovi

**Tema:** aktivnost za zagrijavanje

**Područje:** komunikacijska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 7 minuta

**Specifični ciljevi:**

- usmjeriti pažnju na temu;
- provesti zabavnu i zanimljivu aktivnost.

**Opis aktivnosti:**

Sudionike se traži da podignu prst desne ruke, a dlan lijeve ruke stave na prst osobe koja stoji do njih. Kad edukator kaže broj 3, sudionici pokušavaju uhvatiti prst osobe do njih i izbjeći da njihov prst uhvati druga osoba. Proces se ponavlja dva puta i onda se položaj ruku i prstiju mijenja.

**Prikladno za dob:** 11 godina i više

## Učini radnju – slon, toster i perilica rublja!

**Tema:** aktivnost za zagrijavanje

**Područje:** komunikacijska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 15 minuta

**Specifični ciljevi:**

- usredotočiti pažnju na iduću temu;
- provesti zabavnu i zanimljivu aktivnost.

**Opis aktivnosti:**

Sudionike se poziva da sudjeluju u kratkoj aktivnosti za zagrijavanje. Sudionici staju u krug. Jedna osoba staje u sredinu kruga i mora „pucati“ u jednog od sudionika i reći jednu od četiri kolokacije koje čine radnju: toster, James Bond, slon i perilica rublja. Kad se u osobu „puca“, sudionici oko osobe moraju sudjelovati i stvoriti formu koju je vikao pucač. Ako netko to ne učini, postaje pucač. Radnja se ponavlja više puta.

**Prikladno za dob:** 11 godina i više

## Konj ispred planine

**Tema:** učinkovita komunikacija; komunikacija u interkulturalnim okruženjima

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 35 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se s konceptom komunikacije;
- pokazati važnost čiste, jasne i jednostavne komunikacije;
- postati svjesniji različitih značenja koje ljudi pridaju istim porukama;
- razgovarati o barijerama u komunikaciji;
- otkriti kako prevladati barijere u komunikaciji;
- naučiti kako komunicirati u interkulturalnom kontekstu.

**Opis aktivnosti:**

Sudionici se podijele u grupe od petero ljudi; unutar svake grupe sudionici se izmjenjuju u stavljanju poveza preko očiju i u svakoj grupi osoba s povezom na očima pridonosi zajedničkom crtežu na velikom papiru prema uputama edukatora. Upute slijede određeni red:

-“Nacrtaj planinu.” (sudionik 1)

-“Nacrtaj konja ispred planine.” (sudionik 2)

-“Nacrtaj kola koja vuče konj.” (sudionik 3)

-“Nacrtaj balu sijena na kolima.” (sudionik 4)

-“Nacrtaj dijete koje sjedi na bali sijena.” (sudionik 5)

Vrijeme je ograničeno na 30 sekundi za svaki doprinos crtežu. Drugi sudionici mogu koristiti samo verbalne upute da pomognu osobi koja ima povez na očima i crta, ne smiju fizički utjecati na kretanje osobe i ne smiju joj davati izravne upute. Kad se izvede zadnja uputa instruktora, svi se crteži izlože i raspravlja se o nesporazumima u slijeđenju uputa edukatora.

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Crtanje s uputama

**Tema:** komunikacija s ljudima u interkulturalnim okruženjima; verbalna i neverbalna komunikacija

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 30 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se s konceptom komunikacije;
- pokazati važnost čiste, jasne i jednostavne komunikacije;
- postati svjesniji različitih značenja koje ljudi pridaju istim porukama;
- razgovarati o barijerama u komunikaciji;
- otkriti kako prevladati barijere u komunikaciji;
- naučiti kako komunicirati u interkulturalnom kontekstu;
- napraviti popis faktora uspjeha i faktora ometanja komunikacije.

**Opis aktivnosti:**

Sudionici se podijele u parove i sjede zajedno, leđa o leđa (tako da se ne gledaju). Jedna osoba dobije crtež na kojem su prikazani geometrijski likovi i dobije zadatak da svom paru da upute sa što više detaljnih informacija o likovima na papirima. Druga osoba istovremeno crta što njegov partner opisuje. Parovi se ne smiju gledati. Kad završe, pokažu jedan drugome rezultate. Održi se rasprava o nekim od opažanja sudionika.

- Kakav vam je bio zadatak?
- Što vam je bilo najkompliciranije učiniti?
- Što biste učinili da dobijete priliku ponoviti ovo?

Onda sudionici dobiju priliku ponoviti vježbu. Ostaju u istim parovima, ali zamijene uloge. Ponovno provedu vježbu i otkriju rezultate. Ponovno se održi rasprava:

- Jeste li ovaj put bili uspješni?
- Što ste naučili iz prethodnog iskustva?
- Što vam je olakšalo crtanje? Što vam je otežalo crtanje?

Dok sudionici odgovaraju, edukatori pišu popis uspjeha i prepreka koje utječu na komunikaciju dvoje ljudi.

**Prikladno za dob:** 16 godina i više

## Tko je na slici?

**Tema:** stereotipi i predrasude

**Područje:** interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 30 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se s konceptima stereotipa i predrasuda
- razgovarati o važnosti poznavanja vlastitih stereotipa i predrasuda
- postati svjesniji faktora koji utječu na stereotipe
- razgovarati o tome što možemo učiniti da smanjimo stereotipe i predrasude

### Opis aktivnosti:

Sudionike se poziva da prošeću prostorijom u kojoj će vidjeti 12 fotografija ljudi. Njihov je zadatak promisliti o zanimanju osobe i izgledu osobe. Kad misle da su osmislili odgovor, zapisuju ga na ljepljivi papirić koji presavijaju. Papirić zalijepe na fotografiju. Postupak se ponavlja dok svi ne pregledaju sve fotografije. Nakon toga edukator prijeđe svaku fotografiju i pročita pretpostavke sudionika. Nakon toga čita prave opise svake osobe.

Na kraju se održi rasprava:

- Kako su nagađali o zanimanju osobe?
- Na kojim su kriterijima bazirali svoje prosudbe (izgledu, mašti, kulturi, boji kože, prednostima/nedostacima koji osoba ima)?
- Zašto je važno da ne sudimo o ljudima prema stereotipima?

Nakon toga edukator objašnjava koncept stereotipa i predrasude i povezuje s vježbom zašto je važno znati svoje stereotipe i predrasude. Sudionike se također poziva da rasprave o tome što možemo učiniti da umanjimo stereotipe i predrasude.

### PRIMJERI FOTOGRAFIJA I OPISI LJUDI:



**José Alberto "Pepe" Mujica Cordano** (rođen 20. svibnja 1935.) urugvajski je političar koji je obnašao dužnost 40. predsjednika Urugvaja od 2010. do 2015. godine. Opisan je kao „najskromniji predsjednik na svijetu“ zbog svog skromnog životnog stila i činjenice da 90 posto svoje mjesečne plaće od 12.000\$ donira humanitarnim organizacijama koje pomažu siromašnim ljudima te malim poduzetnicima. Zadržao bi 1250\$ svoje mjesečne plaće. Rođen

je u obitelji europskih doseljenika – njegov je otac španjolskog porijekla, a majka talijanskog. Bio je gerilski borac, zbog čega je proveo 13 godina u zatvoru tijekom vojne diktature 1970-ih i 1980-ih. Bio je ministar poljoprivrede i senator. Sa svojom ženom Lucijom Topolansky (koja je također političarka) živi na farmi. Kad je bio predsjednik, on i njegova žena nisu htjeli živjeti u predsjedničkom dvorcu i tijekom zime 2012. godine odlučio je dopustiti beskućnicima da žive u tom dvorcu da se ne smrznu i umru.

### **Forest Steven Whitaker III** (rođen 15. srpnja 1961.)

američki je glumac, producent i redatelj, najbolje znan po ulozi diktatora Ugande IDIJA AMINA. Whitaker je za tu ulogu dobio 22 kilograma, naučio svirati harmoniku i bacio se na istraživanje. Čitao je knjige o Aminu, gledao vijesti i dokumentarne emisije s Aminom te proveo vrijeme u Ugandi gdje je upoznao Aminove prijatelje, rođake, generale i žrtve. Također je naučio svahili i savršeno ovladao Aminovim istočnoafričkim naglaskom. Za ulogu diktatora Idiya Amina u filmu Posljednji kralj Škotske iz 2006. godine, Whitaker je osvojio Oscara, nagradu BAFTA, Zlatni globus, nagradu udruge *National Board of Review*, udruge *Screen Actors Guild* te mnoge nagrade grupi kritičara za najboljeg glumca.





**Stephen William Hawking** (Oxford, 8. siječnja, 1942. - Cambridge, 14. ožujka, 2018.)

bio je engleski teorijski fizičar. Hawking je počeo svoje fakultetsko obrazovanje na Sveučilištu u Oxfordu sa 17 godina. Prvih 18 mjeseci bilo mu je dosadno i bio je usamljen – akademski mu je rad bio „smiješno lagan“. Završio je studij fizike na Oxfordu i doktorat na Sveučilištu u Cambridgeu. Brzo je postao član Kraljevskog društva za unaprjeđenje prirodnih znanosti u Londonu, jedne od najstarijih znanstvenih udruga na svijetu. Do svoje je smrti predavao matematiku i fiziku na Sveučilištu u Cambridgeu. Poznat je po svojim doprinosima poljima kozmologije i crnih rupa, kao i knjigama u kojima je pisao o svemiru općenito. Kao mlad je dobio ALS, bolest koja ga je nakon nekog vremena paralizirala. Čak i nakon što je izgubio sposobnost govora, komunicirao je pomoću uređaja za generiranje glasa. Na sreću, bolest nije pogodila njegov mozak. Dugo je mogao značajno pridonositi znanosti.



**FannyAnn Viola Eddy** (1974. – 2004.) bila je aktivistica za prava homoseksualnih osoba u Sierra Leoneu, gdje je i rođena, te po čitavoj Africi. 2002. godine osnovala je Udrugu za prava lezbijki i gejeva u Sierra Leoneu. Putovala je svijetom, održala govore u Ujedinjenim narodima i drugim međunarodnim grupama o diskriminaciji i opasnim situacijama u koje su LGBT ljudi natjerani. Eddy je ubijena 29. rujna 2004. godine. Najmanje tri muškarca provalila su u njezin ured, izbola je i na kraju joj slomila vrat. Eddy je iza sebe ostavila 10-godišnjeg sina i djevojku Esther Chikalipu. 2008. godine nagrada za pjesništvo FannyAnn Eddy nazvana je njoj u čast.



**Malvina Reynolds** (23. kolovoza 1900. – 17. ožujka 1978.) bila je američka folk/blues pjevačica i kompozitorica te politička aktivistica najpoznatija po skladanju pjesama, posebice pjesmama „Little Boxes“ i „Morningtown Ride“. Njezini roditelji bili su Židovi i socijalisti, koji su se protivili sudjelovanju u I. Svjetskom ratu. Srednja škola koju je Malvina pohađala odbila joj je dati svjedodžbu jer su njezini roditelji bili pacifisti i protivili se sudjelovanju SAD-a u I. Svjetskom ratu. Na kraju je studirala engleski jezik na Sveučilištu Berkeley i doktorirala 1939. godine. Pjevala je pjesme o miru,

bojkotiranju Nestlea, prosvjedima u San Franciscu (kad su htjeli izraditi autocestu kroz park) i ljudskim pravima. Ostavila je značajan utjecaj na povijest glazbe zbog njezine umjetnosti koja se bavila ljudskim pravima i diskriminacijom.

Philip Douglas Taylor (rođen 13. kolovoza 1960.) engleski je umirovljeni profesionalni igrač pikada, nadimak mu je *The Power* (moć). Smatra se najboljim igračem pikada svih vremena, osvojio je 216 profesionalnih turnira, uključujući 85 većih naslova i 16 svjetskih prvenstava. U svijetu sporta šampion je jer je osvojio više titula i prvenstava nego itko u ijednom sportu. Osvojio je nagradu PDC-a (profesionalnog prvenstva u pikadu) za igrača godine šest puta (2006., 2008., 2009., 2010., 2011. i 2012.) i dva je puta nominiran za nagradu BBC-a za sportsku ličnost godine. Malo prije finala svjetskog prvenstva 2018. godine Taylor je potvrdio svoje povlačenje iz profesionalnog pikada.



**Jón Gnarr** (rođen 2. siječnja 1967.) islandski je glumac, komičar i političar koji je obnašao dužnost gradonačelnika Reykjavika od 2010. do 2014. godine. Fotografija je snimljena tijekom povorke ponosa u Reykjaviku. Bio je poznati radijski i televizijski komičar i glumac 1990-ih. 2009. godine oformio je stranku *Best*, političku stranku koja je počela kao šala, politička satira, ali brzo se pretvorila u ozbiljnu političku stranku zbog elektoralnog uspjeha.

**Dominique Strauss-Kahn** francuski je političar, bivši glavni direktor Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a) i kontroverzna figura u francuskoj socijalističkoj stranki zbog umiješanosti u više financijskih i seksualnih skandala. Bio je profesor ekonomije na pariškom sveučilištu Nanterre. 28. rujna 2007. godine 24 izvršna direktora Međunarodnog monetarnog fonda odabrala su ga kao novog glavnog direktora, uz potporu francuskog predsjednika Nicolasa Sarkozyja. Bio je glavni direktor Monetarnog fonda do 2011. godine, kad ga je 15. svibnja uhitila policija u New Yorku zbog navoda o seksualnom napadu, što je kasnije riješeno izvan suda.



**Malala Yousafzai** (rođena 1997.) učenica je iz Pakistana, aktivistica za obrazovanje žena i najmlađa dobitnica Nobelove nagrade, koju je dobila 2014. godine. Poznata je po zalaganju za ljudska prava, posebice obrazovanje žena i djece. 2009. godine postala je popularna jer je BBC objavio priču o njezinom životu i radu na osiguravanju obrazovanja za sve. Bila je žrtva talibanskog naoružanog napadača 2012. godine, pogođena je metkom u glavu, onesvijestila se i bila je u kritičnom stanju. Liječili su je u Ujedinjenom Kraljevstvu, gdje joj je stavljena metalna pločica u glavu kako bi mogla čuti. „Često razmišljam o tome i jasno zamišljam scene. Čak i ako me





dođu ubiti, reći ću im da je ono što čine pogrešno, da je obrazovanje naše osnovno pravo.“

— Malala Yousafzai, izjava nakon napada

Pakistanska vlada odlučila je otvoriti školu za siromašnu djecu koja nosi njezino ime. Otprilike 300.000 ljudi potpisalo je peticiju da se Malalu nominira na Nobelovu nagradu za mir.

.....

**George Clooney** (rođen u Lexingtonu u Kentuckyju, 6. svibnja 1961.) američki je glumac, redatelj, producent, scenarist, aktivist, poduzetnik i filantrop. Dobio je tri Zlatna globusa i dva Oscara za glumu. Proslavila ga je uloga dr. Douga Rossa u seriji Hitna služba i kasnije u prvoklasnim filmovima. Clooney je uvijek radio na unosnim *blockbuster* filmovima, ali je bio i angažiran u društvu i politici. 2008. godine postao glasnik mira Ujedinjenih Naroda, što je važna uloga.



**Taylor Alison Swift** (13. prosinca 1989.) američka je pjevačica, kompozitorica i glumica. New York Times opisao je Swift kao jednu od najboljih kompozitorica popularne glazbe. Rođena je i odrasla u Pennsylvaniji te se preselila u Nashville u Tennesseeju s 14 godina da ostvari karijeru kao *country* glazbenica. Potpisala je ugovor s izdavačkom kućom Big Machine Records i postala najmlađa umjetnica koja je potpisala ugovor sa Sony/ATV Music izdavačkom kućom. Njezin drugi album *Fearless* objavljen je 2008. godine. Na krilima uspjeha pjesama koje kombiniraju *country* s popularnom glazbom, kao što su „Love Story“ i „You Belong with Me“, *Fearless* je postao najprodavaniji album 2009. godine u Sjedinjenim Američkim

Državama. Album je osvojio četiri Grammyja i Swift je postala najmlađa dobitnica nagrade za album godine.

**Prikladno za dob:** 16 godina i više

### Nemoguća misija: igranje uloga i timski rad

**Tema:** timski rad, igranje uloga, suradnja, komunikacija u interkulturalnim okruženjima, razumijevanje drugih, rješavanje problema

**Područje:** interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija, smisao za inicijativu i poduzetnička kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 100 minuta

**Specifični ciljevi:**

- razgovarati o timskom radu i načinima suradnje;
- razgovarati o uključivanju i isključivanju ljudi u društvu;
- pokazati različite uloge koje preuzimamo u grupi i životu i kako su one povezane s razumijevanjem drugih;
- uvesti problematičnu aktivnost kod koje sudionici moraju biti svjesni svojih vještina i kompetencija u interkulturalnim okruženjima.

## Opis aktivnosti:

### Uvod – 15 minutes

Aktivnost počinje tako da edukator održi uvodni govor:

*Dragi svi,*

*hvala što ste došli. Ja sam Dom i radim u velikoj organizaciji koja daje novac za projekte koje provodite u vašim školama. Dobili smo 500 prijava iz 500 škola i projekt za koji ste svi zajedno prijavili može biti financiran. Tri su projekta u finalu i vaš je jedan od njih! Međutim, postoji daljnji proces selekcije. Želimo testirati vaš rad s resursima. Imat ćete 15 minuta da pripremite i 40 minuta da izvedete zadatak. Morate iznijeti što ste pripremili i zadiviti našu organizaciju da dobijete sredstva. Međutim, postoje pravila kojih se morate pridržavati:*

- *Svi moraju sudjelovati;*
- *Istovremeno se mogu izvoditi najviše tri zadatka;*
- *Edukatori moraju znati kad svaki od zadataka počinje – morate obavijestiti edukatore kad zadatak počinje i završava;*
- *Morate pokazati rezultat edukatoru;*
- *Svi u svakom trenutku moraju znati koji se zadaci provode;*
- *Ako odlučite započeti zadatak, ne možete stati usred zadatka;*
- *Imate 40 minuta da provedete zadatke;*
- *Dodjeljuju se negativni bodovi;*
- *Razmislite o resursima – ima materijala koje možete koristiti.*

Recite sudionicima da mogu pitati pitanja i pobrinite se da odgovorite na sva pitanja. Edukatori će pratiti zadatke i procijeniti jesu li odrađeni prema pravilima. Dodjeljuju se i negativni bodovi – npr. ako sudionici ne znaju zadatke u bilo kojem trenutku, ako ne „prijave“ ili „odjave“ zadatak ili ako su koristili nedopuštene materijale. Bilo bi dobro da za svaku vježbu zapišete koje materijale sudionici mogu koristiti za svaki od zadataka i date im opis svakog od zadataka (npr. isprintate ih ili napravite Power Point prezentaciju s uputama).

### Priprema sudionika (15 minutes)

Sudionici odrede strategiju za provođenje zadanih zadataka.

### Provođenje zadataka (40 minutes)

Sudionici odrade zadatke koji su im zadani. Zadaci su sljedeći:

- **Baloni:** Čitava grupa stoji u krugu. Grupa mora istovremeno žonglirati balonima. Dodatni označeni balon bit će dodan u krug i mora proći čitav krug (svaka ga osoba mora dotaknuti). Ako ijedan balon padne na pod, morate krenuti ispočetka.  
*10 min – čitava grupa – maksimalno 10 bodova*
- **Zbrka:** Nakon 40 minuta čitava bi grupa trebala moći izgovoriti ovu rečenicu na što više jezika: „Moj pružatelj internetskih usluga nije jako pouzdan.“  
*40 min – čitava grupa – maksimalno 10 bodova*
- **Vodena glazba:** Morate koristiti danu opremu, izraditi glazbeni instrument i izvesti poznatu melodiju.  
*15 min – otvaranje – maksimalno 10 bodova*

- **A do Ž:** Prikupite 30 predmeta; ime svakog mora počinjati različitim slovom abecede. Svi predmeti moraju stati u plastičnu vrećicu.  
20 min – otvaranje – maksimalno 10 bodova
- **Koliko je visok Albert:** Prema visini Albertovih prijatelja morate odrediti Albertovu visinu.  
15 min – otvaranje – maksimalno 20 bodova
- **Kula od papira:** Morate napraviti što višu i stabilniju kulu od papira.  
25 min – otvaranje – maksimalno 30 bodova
- **Otpjevajte pjesmu:** Pripremite pjesmu o ovoj edukaciji i naučite grupu da je otpjeva. Čitava će je grupa pjevati. Mora biti vezana uz ovu edukaciju i projekt GEAR!  
40 min – čitava grupa – maksimalno 30 bodova

#### Izveštavanje (30 minuta)

- Kakva vam je bila ova vježba?
- Kako ste komunicirali jedni s drugima? Je li vam bilo lako komunicirati, iako dolazite iz različitih kulturalnih pozadina? Kako možemo ostvariti bolju interkulturalnu komunikaciju?
- Kako ste radili zajedno? Jeste li surađivali ili ste bili kompetitivni? Koju ste ulogu preuzeli?
- Jeste li uključili sve u aktivnosti? Je li se itko osjećao isključeno? Kako uključujemo ili isključujemo ljude iz društva? Zašto to činimo? Zna li kakve primjere?
- Što ste još naučili iz ovoga? Što ćete od toga odnijeti kao iskustvo u svoju zemlju?



#### LISTA ZA OCJENJIVANJE ZA EDUKATORA

Zadatak	Maks. vrijeme	Broj sudionika	Maks. vrijeme	Vaši bodovi	Početak i kraj vježbe	Materijali koji se mogu koristiti
Baloni	10 min	Čitava grupa	10			Baloni za sve sudionike + 1 različiti balon
Zmaj	20 min	5 ljudi	10			Papir, novine, karton, vuna i konac, drveni štapići
Zbrka	40 min	Čitava grupa	10			/
Vodena glazba	15 min	Otvoranj e	10			Čaše, voda, žlice
A do Ž	20 min	Otvoranj e	10			Sve oko vas + plastična vrećica

Koliko je visok Albert?	15 min	Otvaranje	20			/
Kula od papira	25 min	Otvaranje	30			Papir za ruke, ljepljiva vrpca, ljepilo za papir
Otpjevajte pjesmu	40 min	Čitava grupa	30			Kreativnost :)
Negativni bodovi						
UKUPNO			130			

**Prikladno za dob:** 16 - 30 godina

### Aktivni mladi - zašto biti aktivan?

**Tema:** aktivna participacija, građanska edukacija, aktivno građanstvo

**Područje:** interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija, smisao za inicijativu i poduzetnička kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 60 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati se s aktivizmom mladih i njegovom važnosti za društvo;
- upoznati se s oblicima aktivizma mladih;
- razgovarati o primjerima aktivizma u lokalnim zajednicama;
- podijeliti primjere dobre prakse;
- upoznati se s Hartovim „ljestvama participacije“.

**Opis aktivnosti:**

**Aktivnost za zagrijavanje (10 minuta):** Sudionike se poziva da promozgaju i pokušaju definirati aktivizam. Svaki se odgovor zapisuje na demonstracijsku ploču.

**Mišljenje o oblicima aktivizma (30 minuta):** Edukator poveže rezultate oluje mozгова i predstavi što je aktivizam te različite oblike aktivizma mladih, ovisno o razini participacije. Jedan važan segment predstavljanje je Hartovih „ljestvi participacije“.

**Primjeri dobre prakse (20 minuta):** Nakon toga se sudionike poziva da podijele primjere dobre prakse aktivizma u svojim zajednicama. Poziva ih se da predstavljaju što su učinili i kakav je to utjecaj imalo na druge.

**Prikladno za dob:** 16 to 30 godina

### Stvaranje vlastitog otoka: moje potrebe naprema potreba i mogućnosti drugih

**Tema:** interkulturalizam, kultura, potrebe, odlučivanje i povezivanje s procesom donošenja odluka, održivi razvoj

**Područje:** interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 110 minuta

### **Specifični ciljevi:**

- razgovarati o onome što je važno u društvu;
- biti svjesniji vlastitih potreba, potreba drugih ljudi i njihovih realnosti;
- razgovarati o različitim realnostima i mogućnostima;
- biti svjesniji različitih kultura i interkulture komunikacije;
- razgovarati o različitim oblicima državnih organizacija i određivanju pravila.

### **Opis aktivnosti:**

#### **Uvod u aktivnost (10 minuta)**

Sudionici se podijele u grupe od petero ljudi. Predstavi im se uvod u aktivnost: Svi ste bili na krstarenju i doživjeli brodolom. Nakon toga ste se probudili na otoku s četvero ljudi oko sebe, jedini ste ljudi na tom otoku. Morate razmisliti o tome kako će vaš otok izgledati. Ovo je vaš zadatak:

- o razmislite o imenu vaše zemlje
- o koji su vaši glavni resursi?
- o koji su vaši simboli (grb, zastava, itd.)?
- o kako izgleda vaša kultura (opišite svoje običaje vezane uz proslave, pozdrave, odjeću, itd.)?
- o odredite kako će društvo funkcionirati – koja ćete pravila slijediti?

#### **Stvaranje otoka (30 minuta)**

Sudionici unutar svojih grupa osmišljavaju otok i određuju kako će izgledati. U svrhu stvaranja otoka, markeri i demonstracijske ploče dani su svakoj od grupa da zapišu svoje ideje.

#### **Premještanje i mijenjanje – posjećivanje drugih otoka (20 minuta)**

Nakon toga se sudionicima daju ove upute: Krstarica je došla po četvero ljudi iz svake od grupa da posjete druge otoke. Međutim, ponovno se dogodila oluja i sad su grupe izmiješane. Na svakom od otoka trebao bi biti po jedan od predstavnika svake grupe. Zadatak je da domaćin na otoku objasni njihova pravila, kulturu i običaje drugima. Posjetitelji mogu pitati pitanja i doznati više o otoku.

#### **Vraćanje na otok (20 minuta)**

Sudionike se poziva da se vrate na svoje otoke i podijele otkrića s ostalima. Sad imaju priliku prilagoditi svoj otok i promijeniti nešto na njemu prema onome što su čuli.

#### **Rasprava i povezivanje sa stvarnim svijetom (30 minuta)**

Na kraju se sudionike poziva da predstave svoje otoke. Kad je prezentacija svakog od otoka gotova, održi se rasprava.

- o Kako ste došli na ideju da stvorite otok koji ste predstavili?
- o Jeste li se unutar grupe uspjeli složiti oko svega? Kako ste riješili konflikte, ako ih je bilo?
- o Koje su potrebe koje ste ustanovili bile najvažnije za stvaranje vašeg otoka?
- o Jeste li bazirali svoj otok na modelu koji poznajete ili ste odlučili osmisliti novi?
- o Jeste li promijenili išta kad ste se vratili s drugih otoka – zašto da, zašto ne?
- o Jeste li izmijenili elemente svoje kulture prema kulturama drugih ili ste odbacili sve što ste čuli od drugih kultura?
- o Jeste li koristili metode oporezivanja u svojoj zemlji?
- o Kako onda političari odlučuju o onome što nam je važno?
- o Biste li učinili nešto drugačije da ovo ponovimo? Zašto da, zašto ne?

**Prikladno za dob:** 16 godina i više

## Plemenska aktivnost

**Tema:** izgradnja identiteta grupe, komunikacija u okružju društvenih podjela, održivi razvoj

**Područje:** interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija, smisao za inicijativu i poduzetnička kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 90 minuta

### Specifični ciljevi:

- razgovarati o komunikaciji među društvenim podjelama;
- razgovarati o tehnikama rješavanja konflikta i tome kako konflikti nastaju;
- definirati konflikt i razgovarati o važnosti komunikacije kad se konflikt dogodi;
- podići svijest o različitim stilovima rješavanja konflikta.

### Opis aktivnosti:

Cilj ove aktivnosti naučiti je procese komunikacije među grupama i mehanizme za nošenje s konfliktima, kao što su medijacija i rješavanje konflikata dodjelom grupnih zadataka i jednakom podjelom resursa.

Grupa se mora podijeliti na četiri podgrupe i ljude se mora razdvojiti prema kulturnim razlikama.

**Grupa A:** Vičete i ostvarujete fizički kontakt te komunicirate gestama. Vaš je pozdrav dva se puta okrenuti i zakoračiti unatrag.

**Grupa B:** Trebate fizički kontakt za komunikaciju s drugim ljudima, posebice unutar vaše grupe i drugih grupa. Vaš je pozdrav rukovanje.

**Grupa C:** Glasno govorite i ako drugi ne govore glasno kao vi, ne možete ih razumjeti. Vaš je pozdrav tapšanje po ramenu.

**Grupa D:** Izbjegavate fizički kontakt. Ne možete ostvariti kontakt očima kad razgovarate s drugim grupama. Vaš je pozdrav kimanje glavom.

**VAŽNO:** Svaka grupa mora znati svoj pozdrav prije pozdravljanja druge grupe i karakteristike se mogu prilagoditi prema svakoj grupi.

Zadatak je obojiti i narezati voće tako da imate po dva komada od svake vrste. Voće treba obojiti u odgovarajuću boju i mora ga se lijepo narezati. Banane moraju biti žute, jagode crvene, jabuke zelene i grožđe ljubičasto.

Potrebni materijali:

- Kartica koja opisuje karakteristike svake od grupa i njihov pozdrav
- Tri para škara
- Tri markera svake od boja (žuti, crveni, zeleni i ljubičasti)
- Osam komada svake vrste voća

Podijeliti ovako:

- a• Dva para škara, tri crvena i jedan zeleni marker, jedna jagoda i dvije banane

- b• Dva zelena i dva ljubičasta markera, četiri banane, dvije jabuke i dva grozda grožđa
- c• Jedan par škara, dvije banane, tri jabuke i jedan ljubičasti marker
- d• Tri žuta markera, šest jagoda i tri jabuke

Upute:

- Zadatak se objašnjava: svaka grupa mora pronaći dva izrezana i obojena komada svih vrsta voća. Također ih moraju pokazati osobi koja odlučuje zadovoljavaju li standard kvalitete.
- Moraju uzeti u obzir komunikacijske karakteristike svake grupe.
- Recite grupama da imaju ograničeno vrijeme da zapamte svoje karakteristike.
- Nakon nekog će vremena igra biti zaustavljena i edukator pita grupe za komentar.




Na kraju edukator pita ova pitanja:

- Kako reagiramo na kulturne razlike?  
Što mislimo o njihovim reakcijama?
- Koji se mehanizmi mogu primijeniti za međusobno razumijevanje? Što smo mogli učiniti da promoviramo komunikaciju?

Eduikator onda sudionicima prikaže tehnike rješavanja konflikata i raspravi s njim različite pristupe u rješavanju konflikata, pri čemu sudionici također doznaju više o medijaciji, pregovaranju i arbitraži. Pokriva se i uloga komunikacije unutar konflikta.

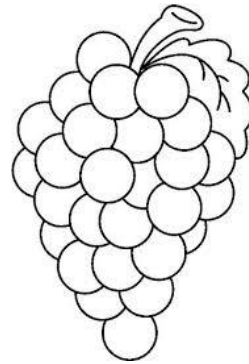
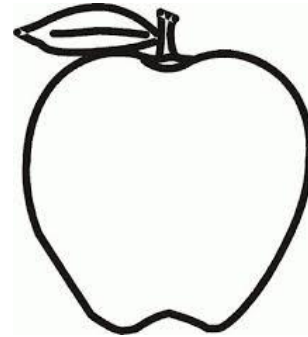
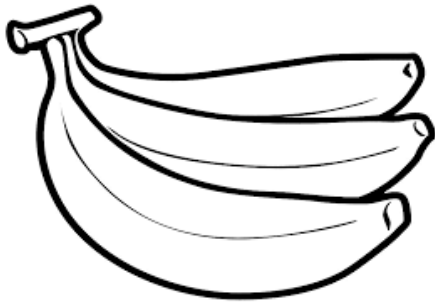
.....

#### Uručak: Pravila komunikacije svake od grupa

<p><b>Grupa A:</b> Vičete i ostvarujete fizički kontakt te komunicirate gestama. Vaš je pozdrav dva se puta okrenuti i zakoračiti unatrag.</p>	
<p><b>Grupa B:</b> Trebate fizički kontakt za komunikaciju s drugim ljudima, posebice unutar vaše grupe i drugih grupa. Vaš je pozdrav rukovanje.</p>	
<p><b>Grupa C:</b> Glasno govorite i ako drugi ne govore glasno kao vi, ne možete ih razumjeti. Vaš je pozdrav tapšanje po ramenu.</p>	
<p><b>Grupa D:</b> Izbjegavate fizički kontakt. Ne možete ostvariti kontakt očima kad razgovarate s drugim grupama. Vaš je pozdrav kimanje glavom.</p>	

**Prikladno za dob:** 16 godina i više

Uručak: Primjer voća





## Upravljanje nacijom

**Tema:** svjesnost o privilegijama, održivi razvoj, dostupnost resursa, nejednakost u zajednicama

**Područje:** građanska kompetencija, smisao za inicijativu i poduzetnička kompetencija

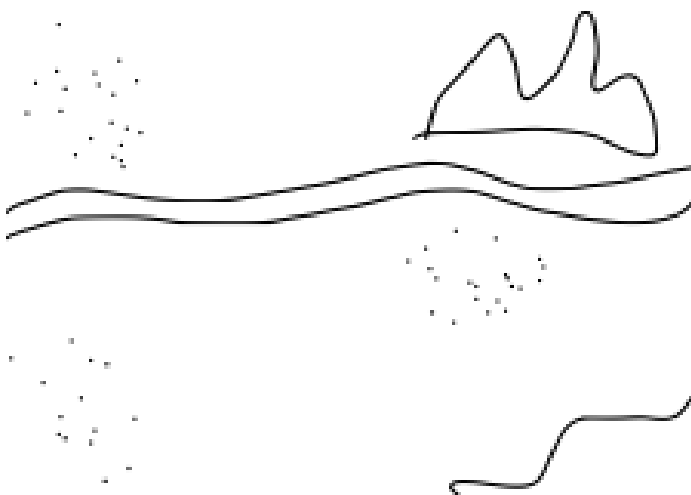
**Vrijeme izvođenja:** 90 minuta

### Specifični ciljevi:

- podići svijet o povlasticama i dostupnosti resursa;
- podići svijet o nejednakosti unutar zajednica;
- razgovarati o vlastitim potrebama u odnosu na potrebe drugih ljudi;
- ostvariti veze procesom donošenja odluka na lokalnoj i državnoj razini.

### Opis aktivnosti:

Sudionicima se daje uvod u vježbu. Sudionici su podijeljeni u grupe i dobiju sliku svoje zemlje.



Edukator kaže: Vodate nacijom s **tri grada, planinskim lancem, dvije rijeke i pristupom moru**. Morate procijeniti koje resurse treba implementirati u vašoj zemlji da bi se razvila. Pokušajte pronaći najbolju strategiju. Na raspolaganju za kupnju i stvaranje resursa imate budžet od **1200 spesa**.

Svaka grupa dobije uručak s troškovima resursa. Poziva ih se da odaberu koji im je najvažniji za razvitak njihove zemlje. Također mogu na papir koji su dobili napisati svoje zaključke. Na uručku se nalaze sljedeći troškovi resursa:

### Trošak resursa (za svaku jedinicu):

**Tvornica (T):** 80 spesa

**Sportska dvorana (SD):** 30 spesa

**Cesta (C):** 50 spesa

**Škola za umjetnost i glazbu (Umj):** 30 spesa

**Most (M):** 20 spesa

**Luka (L):** 50 spesa

**Agrikultura (Agr):** 50 spesa

**Društveni centar (Dc):** 30 spesa

**Osnovna škola (Oš):** 40 spesa

**Viši razredi osnovne škole (VOš):** 40

spesa

**Srednja škola (Sš):** 50 spesa

**Sveučilište (Sv):** 60 spesa

**Disko-pubovi (Dp):** 20 spesa

**Lokalne zdravstvene ustanove (LZu):**  
30 spesa

**Vodovod (V):** 50 spesa

**Bolnica (B):** 50 spesa

**Igralište (I):** 30 spesa

**Sustav kanalizacije (SK):** 70 spesa

**Hidroelektrana (voda) (HE):** 80 spesa

**Vjetrenjača (Vj):** 80 spesa

**Kino (K):** 30 spesa

**Robne kuće (Rk):** 20 spesa

Nakon što sudionici završe svoje zadatke, poziva ih se da izlože svoje zaključke i objasne zašto su odabrali određene stvari. Na kraju se održi rasprava:

- Kako je bilo biti odgovoran za odabir resursa? Jeste li se lako složili ili ne?
- Koja je bila vaša strategija?
- Jeste li polazili od vlastitih potreba i prioriteta?
- Jesu li vaši prioriteti isti kao prioriteti drugih? Ili čak prioriteta vlade?
- Je li bilo dovoljno resursa da razvijete sve što želite? Možete li ovo povezati s donošenjem odluka u stvarnom životu?

**Prikladno za dob:** 16 godina i više

## Glumljenje emocija i pravila

**Tema:** dramatizacija empatijskih reakcija

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 60 minuta

**Specifični ciljevi:**

- razgovarati o empatijskim reakcijama;
- razgovarati o interpersonalnoj komunikaciji i zašto je važno koristiti je u svakodnevnom životu;
- povezati važnost neverbalne i verbalne komunikacije

**Opis aktivnosti:**

Svakom od sudionika daje se komadić papira na kojima su napisane različite emocije. Nakon toga se od njih traži da odglume emociju ostatku grupe, bez korištenja riječi. Grupa mora točno imenovati emociju prema izrazima lica i govoru tijela svakog od „glumaca“.

Nakon toga su sudionici podijeljeni u manje grupe čiji je zadatak stvoriti zajednička radna pravila koja će pratiti čitava grupa. Svaka podgrupa može odlučiti o tri pravila za interpersonalnu komunikaciju i suradnju te svaku od njih mora odglumiti jednom gestom ili interakcijom, bez korištenja riječi. Smiju koristiti samo pokret, izraze lica, geste i govor tijela. Svako pogođeno pravilo dodaje se listi zajedničkih pravila koja se koriste tijekom čitave edukacije (to može uključivati pravila kao što su slušanje drugih, uklanjanje mobitela, dizanje ruke kad sudionik želi govoriti, ali i smijanje, odbacivanje hijerarhijskih odnosa itd.).

**Prikladno za dob:** 11 godina i više

## Popis želja za pusti otok

**Tema:** grupna diskusija, komunikacija, interkulturalna komunikacija, timski rad

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija, građanska kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 60 minuta

**Specifični ciljevi:**

- razgovarati o tome što je važno meni i drugima;
- razgovarati o tome koje su karakteristike interpersonalne komunikacije;
- razgovarati o važnosti komunikacije u interkulturalnim okruženjima;
- podići svijest o važnosti timskog rada i ulogama koje preuzimamo u radu u timu.

**Opis aktivnosti:**

Sudionici se podijele u male grupe tako da dvije osobe unutar jedne podgrupe ne govore istim materinim jezikom. Nakon toga razgovaraju o tome koje bi predmete, osim osnovnih, ponijeli na pusti otok, svaki birajući jedan predmet iz ovih kategorija:

- jedna knjiga,
- jedna pjesma,
- jedna luksuzna stvar.

Svaka podgrupa predstavlja svoje izbore čitavoj grupi i raspravlja se o odgovorima. Možete pitati ova pitanja:

- Kako ste se složili oko konačnog popisa? Kako je proces izgledao?

- Jeste li imali različita mišljenja i kako ste ih uskladili? Jeste li radili kao tim? (ovo možete povezati s teorijom timskih uloga M. Belbina)
- Je li vaša kultura odigrala ulogu u stvaranju ovog popisa? Zašto da, zašto ne?
- Što je važno u interpersonalnoj komunikaciji, posebice u interkulturalnim okruženjima?

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Pronađi svoju naranču

**Tema:** svjesnost stereotipa o „istosti“

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 30 minuta

**Specifični ciljevi:**

- razgovarati o stereotipima i predrasudama i bolje upoznati samog sebe;
- podići svijest o stereotipu „istosti“;
- razgovarati o tome što nas čini različitim, a što jednakim.

**Opis aktivnosti:**

Svaki od sudionika izvuče naranču iste vrste iz vreće naranči i ima minutu da je promotri i zapamti njezine specifičnosti. Sve se naranče prikupe i razbacaju po podu te se sudionicima da minuta da pronađu i uzmu točno svoju naranču. Vjerojatno će u tome uspjeti, razgovarat će o tome što misle zašto su uspjeli tako lako identificirati naranče. Onda će se povući paralela između stereotipa „istosti“ i članova društvene grupe koja nije njihova.

**Prikladno za dob:** 11 godina i više

## Grupiranje po obojenim točkama

**Tema:** različitosti u društvu, svjesnost o tome da je teško uklopiti se kad si različit

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 30 minuta

**Specifični ciljevi:**

- razgovarati o različitostima u društvu;
- podići svijest o teškoćama kod uklapanja kad je netko različit;
- razgovarati o individualnosti naprema društvenog prihvaćanja;
- podići svijest o diskriminaciji i privilegijama nekih ljudi u društvu.

**Opis aktivnosti:**

Sudionicima se daju samoljepljivi papirići koje lijepe na čelo dok su im oči zatvorene, tako da ne znaju koji su papirić dobili. Neke se oznake ponavljaju (npr. dano je pet plavih oznaka, pet crvenih i četiri zelene). Nakon što je svaki sudionik dobio oznaku, sudionici otvaraju oči i vide da svi imaju oznake na čelima. Nakon toga ih se upućuje da nađu grupu za koju smatraju da se u nju uklapaju, bez verbalne komunikacije, ali mogu se slobodno kretati sobom i koristiti govor tijela da iskomuniciraju drugima koje oznake imaju na čelu. Potraga i proces grupiranja može trajati do jedne minute.

Međutim, jednoj je osobi dana oznaka koja se značajno razlikuje od ostalih, idealno bi bilo bojom i oblikom. Nakon grupiranja ta je osoba izostavljena i vjerojatno se pita zašto se nije uklopila u nijednu grupu.

Nakon toga se vježba objašnjava čitavoj grupi i osobu koja je izostavljena pita se kako se osjećala. (preporučuje se da isključeni sudionik bude osoba koja ima potrebnu moć duh da osjećaj odbijenosti ne uzme k srcu; u nekim kontekstima bilo bi bolje izdvojiti dvije osobe različitim oznakama tako da zajedno mogu formirati svoju malu grupu) Čitava grupa onda razgovara o pojmu „drugosti“ i o različitosti kao društvenom utjecaju (stigme, teškoće u uklapanju).

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Nagađanje o edukatorima

**Tema:** svjesnost o kulturno ukorijenjenim pretpostavkama

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 45 minuta

**Specifični ciljevi:**

- podići svijest o kulturno ukorijenjenim pretpostavkama;
- podići svijest o tome kako stvaramo ideje o drugim ljudima;
- razgovarati o tome kako naši različiti faktori mogu utjecati na stvaranje stereotipa o nekim ljudima.

**Opis aktivnosti:**

Eduktor(i) stoji pred grupom i pita sudionike da pretpostave nešto o osobnim životima edukatora, ovim redoslijedom:

1. Gdje živim (u kojem gradu, u kući ili stanu)?
2. Koje sam vjere?
3. Koliko jezika govorim? Koji su to jezici?
4. Kakav auto vozim?
5. Kakvo sam obrazovanje završio/la?
6. Jesam li u braku? Imam li djece? Koliko, koliko godina imaju i kojeg su spola?
7. Koji su moji hobiji?
8. Kakvu glazbu volim?
9. Imam li braće i sestara? Koliko, koliko godina imaju i kojeg su spola?
10. Kakav bi bio moj idealan odmor?

Nakon svakog kruga pogađanja, edukator otkrije istinitu informaciju o sebi. Na kraju se vodi rasprava:

- Kako ste znali odgovor na svako od pitanja? Koje ste strategije koristili kod pogađanja?
- Što je utjecalo na vaše odgovore? Koji je utjecaj kulture u ovome? Što još može utjecati na donošenje pretpostavki?

**Prikladno za dob:** 16 godina i više

## Obiteljska fotografija

**Tema:** učenje o osobnim mikropovijestima u kontekstu različitih zajednica

**Područje:** komunikacijska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 90 minuta

### Specifični ciljevi:

- podijeliti osobnu i obiteljsku povijest;
- ostvariti bolju koheziju grupe;
- povezati osobne povijesti s društvenom povijesti;
- osvrnuti se na povijest migracije i interkulturalni kontakt.

### Opis aktivnosti:

Svaki od sudionika donese staru (ne mlađu od 10 godina) obiteljsku fotografiju na vježbu, u fizičkom ili digitalnom obliku, na mobitelu ili tabletu. Sudionici se podijele u parove i unutar svakog para oba sudionika govore o fotografiji – kad i gdje je snimljena, tko je na njoj, u kakvom su odnosu ti ljudi sa sudionikom, u kakvom je kontekstu fotografija snimljena i kakav značaj ima za osobu koja je opisuje. Svaki par dobije priliku predstaviti grupi fotografiju svog para, prisjećajući se što više detalja. Grupi se tad predstavi pojam osobnih i obiteljskih povijesti u odnosu na društvene povijesti njihovog mjesta porijekla, uključujući odražavanja povijesti migracija i interkulturalnog kontakta.

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Pravednici među narodima

**Tema:** učenje kroz individualne biografije i interpretacija motivacije za djelovanje

**Područje:** građanska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 90 minuta

### Specifični ciljevi:

- razgovarati o ljudskim pravima;
- podići svijest o individualnoj motivaciji za pomoći drugima;
- analizirati osobne povijesti i pozadine u usporedbi sa suočavanjem s jakim ograničenjima;
- razgovarati o moralnim vrijednostima u društvu i povezati ih s današnjom situacijom u Europi i lokalnim zajednicama.

### Opis aktivnosti:

Sudionicima se daju uručci s jako kratkim tekstovima o nekoj od osoba koje su primile priznanje Pravednika među narodima; svaki uručak govori nešto o njihovim životima prije II. svjetskog rata, njihovim djelovanjima tijekom rata i onome što im se dogodilo kasnije, ako su informacije dostupne. Grupa se nakon toga osvrne na motivacije svake od osoba da zaštite Židove od progona i ubijanja koristeći smjernice s uručaka (npr. hrabrost, suosjećanje, dužnost, solidarnost, vjera, itd.).

Sudionici također analiziraju činjenicu da su osobe koje su spasile Židove bile različite dobi, spola, društvene klase, obrazovanja, zanimanja, političkih uvjerenja i vjere; zaključuju da ljudi mogu birati, čak i kad se suočavaju s jakim ograničenjima. Na kraju slijedi rasprava o moralnim vrijednostima s usporedbom sa sadašnjosti.

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Prikupljanje balona

**Tema:** prikladno upravljanje konfliktnim situacijama

**Područje:** komunikacijska kompetencija, smisao za inicijativu i poduzetnička kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 60 minuta

**Specifični ciljevi:**

- upoznati sudionike sa strategijama rješavanja konflikata;
- upoznati sudionike s asertivnom, agresivnom i pasivnom komunikacijom u konfliktu;
- razgovarati o tome kako različite strategije mogu imati različite učinke u konfliktu;
- razgovarati o tome kako najbolje riješiti konflikt.

**Opis aktivnosti:**

Prostorija je ispunjena određenim brojem (cca 30) napuhanih balona prije dolaska grupe.

Pri dolasku svakom sudioniku daje se balon da ga napuše i zadrži za sebe. Uz to se sudionike posjedne u prostoriju tako da su neki bliže, a neki dalje od ostalih balona. Nakon toga se od sudionika traži da na znak ustanu i prikupe što više balona mogu u 30 sekundi.

Međutim, tri sudionika potajno su dobila određene uloge:

- Dva sudionika ne sudjeluju u prikupljanju balona; jednostavno drže one koje su napuhali i ponašaju se nezainteresirano prema drugim balonima.
- Jedan od sudionika dobije ulogu pljačkaša; mora silom pokušati uzeti balone od jednog ili više sudionika.

Nakon što je vrijeme prošlo, grupa se osvrne na strategije prikupljanja balona kao metafore za pristup konfliktnim situacijama općenito. Te strategije uključuju povlačenje iz procesa zalažući se za pasivni i izbjegavački pristup (niska razina nagrade za sudionika), otimanje balona od drugih predstavlja agresivni pristup (visoka razina nagrade za sudionike, ali ruši povjerenje) i asertivni pristup predstavljen je prikupljanjem balona proaktivno poštivajući pokušaje drugih da učine isto.

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Korak po korak

**Tema:** podizanje svijesti o povlasticama i oskudici, održivi razvoj

**Područje:** građanska kompetencija, interkulturalna kompetencija

**Vrijeme izvođenja:** 45 minuta

**Specifični ciljevi:**

- razgovarati o povlasticama u društvu;
- razgovarati o tome kako svi ljudi imaju različite prilike da ostvare svoj puni potencijal;
- razgovarati o diskriminaciji različitih ljudi u društvu;
- razgovarati o moći i njezinom utjecaju u društvu;
- usporediti povlastice i oskudicu u našem okruženju.

**Opis aktivnosti:**

Sudionicima se da komadić papira s opisima njihovih društvenih identiteta. Neki su detaljniji od

ostalnih, ali svi se razlikuju u okvirima društvenih povlastica s obzirom na različite dimenzije – dob, spol, imućnost, posao, etničku manjinu, status doseljenika ili izbjeglice, LGBT identitet.

Sudionici se poredaju u široku liniju, stoje rame uz rame. Edukator pročita izjavu i svaki od sudionika čiji identitet s papirića se može identificirati s izjavom iskorači, a ako ne može, ostane na mjestu. To se ponovi za 20 izjava. Onda sudionici pogledaju oko sebe i odrede gdje stoje na kraju vježbe. Nakon toga se otkrivaju njihovi identiteti i oni objasne slažu li se ili ne s nekima od izjava.

**Prikladno za dob:** 14 godina i više

## Dramatizacija participacije

**Tema:** prepoznavanje i dramatizacija oblika formalne i neformalne participacije

**Područje:** građanska kompetencija, interkulturalna kompetencija, smisao za inicijativu i poduzetnička kompetencija

**Vrijeme za provođenja:** 90 minuta

**Specifični ciljevi:**

- prepoznati različite oblike participacije;
- postati svjesniji oblika formalne, neformalne i *online* participacije;
- razgovarati o različitim oblicima participacije na državnoj razini.

**Opis aktivnosti:**

Popisuje se više formalni i neformalni (po izboru i onih koji se odvijaju *online*) oblika građanske participacije kako ih se sudionici prisjećaju. Kad se napravi dugačak popis formalnih i neformalnih oblika, sudionici su grupirani prema zemljama iz kojih dolaze i razgovaraju o nekim istaknutim manifestacijama uključivanja (npr. rad i siromaštvo, doseljenici i izbjeglice, održivi razvoj, edukacija i vježba). Kad svaka od nacionalnih grupa stvori kratak plan navedenog, grupe se premiješaju. Sad se svaka od grupa mora sastojati od najmanje po jednog člana iz svake od zemalja sudionica i onda se grupama da po jedna od tema o inkluziji koju moraju predstaviti ostatku grupe. Presentacija može biti dinamična presentacija u vidu postera ili kratka dramatizacija jednog od oblika participacije u jednoj od zemalja. „Glumci/glumice“ objasne svoje dramatizacije tek po završetku, a smiju koristiti i rekvizite.

**Prikladno za dob:** 16 godina i više



## Prilog 2. Izvori

1. Beacco, J-C. et al. (2016) Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education. Strasbourg: Council of Europe Publishing, available at <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ae621>, accessed on June 20<sup>th</sup> 2018
2. Brander, P., De Witte, L., Ghanea, N., Gomes, R., Keen, E., Nikitina, A. & Pinkeviciute, J. (2012). Compass: Manual for Human Rights Education with Young People. Strasbourg: Council of Europe Publishing
3. Catarci, M. (2015) Interculturalism in Education across Europe in Catarci M, Fiorucci Massimiliano (ed.) Intercultural Education in the European Context: Theories, Experiences, Challenges. London and New York: Routledge.
4. Cooley, R. E., Roach, D. (1984) "A Conceptual Framework," in *Competence in Communication: A Multidisciplinary Approach*, ed. Robert N. Bostrom (Beverly Hills, CA: Sage, 1984), 25.
5. Council of Europe (2016) Competences for democratic culture - Living together as equals in culturally diverse democratic societies, available at <https://rm.coe.int/16806ccc07>, accessed on June 21<sup>th</sup> 2018
6. Council of Europe (2002) *Maastricht Global Education Declaration - A European Strategy Framework For Improving and Increasing Global Education in Europe to the Year 2015*, available at <https://rm.coe.int/168070e540>, accessed on June 6<sup>th</sup> 2018
7. Education and Teacher Training Agency (2012) Croatian Citizenship Education Curriculum. ETTA. Croatia: Zagreb, available at [http://www.azoo.hr/images/Kurikulum\\_gradanskog\\_odgoja\\_i\\_obrazovanja.pdf](http://www.azoo.hr/images/Kurikulum_gradanskog_odgoja_i_obrazovanja.pdf), accessed on June 20<sup>th</sup> 2018
8. European Commission (2018) Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for LifeLong Learning. EC. Belgium: Bruxelles, available at <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/swd-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>, accessed on June 6<sup>th</sup> 2018
9. European Commission/EACEA/Eurydice, (2017) Citizenship Education at School in Europe – 2017. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, available at <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6b50c5b0-d651-11e7-a506-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-56573425>, accessed on June 20<sup>th</sup> 2018
10. Fundación Educativa y Asistencial Cives (2017) Peaceful Conflict Resolution: a practical and theoretical perspective. Easy-read pack. CIVES. Spain
11. Huber, J. (Ed.) Intercultural competence for all Preparation for living in a heterogeneous world, Council of Europe, available at [https://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/Pestalozzi2\\_EN.pdf](https://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/Pestalozzi2_EN.pdf), accessed on June 20<sup>th</sup> 2018
12. Kovačić, M., Horvat, M. (ed.) (2017) Od podanika do građana: razvoj građanske kompetencije mladih. Institut za društvena istraživanja i GONG. Croatia: Zagreb
13. Šalaj, B (2005): Političko obrazovanje u školama: nepotrebna politizacija obrazovanja ili važan uvjet demokracije? Slučaj Engleske. Politička misao, XLII, 2, str. 77–100. Croatia: Zagreb
14. UNESCO (2005) Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions, available at <http://portal.unesco.org/en/ev.php->

[URL\\_ID=31038&URL\\_DO=DO\\_TOPIC&URL\\_SECTION=201.html](#), accessed on June 21<sup>st</sup> 2018